

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ VE ATATÜRK
ÜNİVERSİTESİNDEKİ BEDEN EĞİTİMİ
VE SPOR ÖĞRETMEN ADAYLARININ DİNLEME
BECERİLERİ DÜZEYLERİNİN ARAŞTIRILMASI**

Münir Recep AKTAŞ

Yüksek Lisans Tezi

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Ana Bilim Dalı

Doç. Dr. Erdoğan TOZOĞLU

2017

(Her Hakkı Saklıdır)

T. C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ÖĞRETMENLİĞİ ANABİLİM DALI
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

GAZİ ÜNİVERSİTESİ VE ATATÜRK ÜNİVERSİTESİNDKİ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ÖĞRETMEN ADAYLARININ DİNLEME
BECERİLERİ DÜZEYLERİNİN ARAŞTIRILMASI

(Investigation of the Level of the Listening Skills of Physical Education and
Sport Teacher Candidates in Gazi University and Atatürk University)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Münir Recep AKTAŞ

Danışman: Doç. Dr. Erdoğan TOZOĞLU

ERZURUM

Ekim, 2017

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Doç. Dr. Erdoğan Turgut danışmanlığında, M. Necip Akar tarafından hazırlanan “Gazi Üniversitesi ve Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Öğretmen adaylarının dinlere becerileri dikkatine çalışmaları” başlıklı çalışma 26 / 10 / 2017 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyesi : Prof. Dr. Gökhan BAYRAKTAR

İmza:

Jüri Üyesi : Doç. Dr. Erdoğan Turgut

İmza:

Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. İzzet NERİ

İmza:

Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Metin BAYRAM

İmza:

Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Abdulkahit AKER

İmza:

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

0.1/Kasım/2017.

Prof. Dr. Mustafa SÖZBİLİR

Enstitü Müdürü

TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Gazi Üniversitesi ve Atatürk Üniversitesinde’ki Beden Eğitimi ve Spor Öğretmen Adaylarının Dinleme Becerileri Düzeylerinin Araştırılması” başlıklı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden olduğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla doğrularım.

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

26.11.2017

Münir Recep AKTAŞ

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

GAZİ ÜNİVERSİTESİ VE ATATÜRK ÜNİVERSİTESİNDE'Kİ BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ÖĞRETMEN ADAYLARININ DİNLEME BECERİLERİ DÜZEYLERİNİN ARAŞTIRILMASI Münir Recep AKTAŞ

2017, 72 Sayfa

Eğitim sürecinde bireylerin edinmiş oldukları yardımlaşma ve dayanışma olgusunun dinleme becerileri düzeyleri ile ilişkili olduğu düşünülmektedir. Çalışmanın amacı; Gazi üniversitesi ve Atatürk üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerin dinleme becerileri düzeyini etkileyebilecek değişkenlerin belirlenmesidir. Bu çalışma; 2016-2017 eğitim ve öğretim yılında Gazi üniversitesi ve Atatürk üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği bölümünde 1.2.3. ve 4. sınıfta öğrenim gören 229 kadın ve 269 erkek olmak üzere toplam 498 öğrenci üzerinde yapılmıştır. Veri toplamak amacı ile Cihangir ve Çankaya (2012) tarafından geliştirilen dinleme becerileri ölçeği kullanılmıştır. Verilerin analizinde frekans dağılımı, iki bağımsız değişken ile dinleme becerileri düzeyi arasındaki ilişkiyi belirlemede T testi ve ikiden fazla değişken ile dinleme becerileri düzeyi arasındaki ilişkiyi belirlemede Anova Varyans analizi teknikleri uygulanmıştır. Grupların görüşleri arasındaki fark $P<0,05$ anlam düzeyi dikkate alınarak yorumlanmıştır.

Elde edilen bulgulara göre; öğrencilerin öğrenim gördükleri üniversite, cinsiyet, aile yapısı ve spor yapma durum değişkenleri açısından incelendiğinde dinleme becerileri ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Buna karşın, medeni durumları ve yapmakta oldukları spor türü değişkenleri açısından ise dinleme becerileri ortalamaları arasında anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür. Gazi üniversitesi öğrencilerinin Atatürk üniversitesi öğrencilerinden, kadın öğrencilerin erkek öğrencilerden, parçalanmış aile yapısındaki öğrencilerin diğer aile yapısındaki öğrencilerden ve spor yapmayan öğrencilerin spor yapan öğrencilerden dinleme beceri düzeylerinin yüksek olduğu gözlenmiştir. Spor yapma süresi arttıkça dinleme beceri düzeylerinin düşüş gösterdiği de çıkan sonuç olarak dikkat çekmektedir. Öneri olarak, insanların spora teşvik edilmesi, okullarda spor tesislerinin donanımlı

olması ve böylece öğrencilerin dinleme farkındalıklarının artırılması, bireylerin akademik ve sosyal yaşamda başarılı olmalarına katkı sağlayacaktır. İletişimde önemli bir etkiye sahip olan dinleme becerilerinin geliştirilmesi için bireylere kişisel gelişim kitaplarının okutulması ve iletişimin önemi hakkında konferanslara katılması özendirilmelidir. Ayrıca öğrencilerde iletişimde dinleme becerilerini etkileyecek farklı değişkenlerin araştırılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dinleme, Dinleme Becerileri, Beden Eğimi ve Spor Öğretmeni, Üniversite Öğrencileri

ABSTRACT

Master Thesis

DETERMINATION OF THE VARIABLES WHICH AFFECT THE LEVEL OF LISTENING SKILLS OF THE STUDENTS AT GAZI UNIVERSITY AND ATATÜRK UNIVERSITY

Münir Recep AKTAŞ

2017, 72 Pages

Individuals are thought to have a high level of support and solidarity in the educational process, which may be related to the level of listening abilities of individuals. The aim of the study is to determine the variables that can affect the level of listening ability of the students who are studying at Gazi University and Atatürk University. This study was carried out on a total of 498 students (229 female and 269 male students), who were educated in Gazi and Atatürk University Physical Education and Sports Teaching Department in 2016-2017 education year. Listening skills scale developed by Cihangir and Çankaya (2012) was used to collect data. In the analysis of the data, T test was used to determine the relationship between frequency distribution, two independent variables and levels of listening ability and Anova variance analysis techniques were used to determine the relationship between the variables and the level of listening abilities. The difference between the opinions of the groups was interpreted by considering the significance level of $P < 0,05$.

According to the findings, it was found that there was a significant difference between the average scores of the listening ability scales when the students were examined in terms of variables such as university, gender, family structure and performing sports. On the other hand, there was no significant difference between the average of listening abilities and marital status and the types of sports they were performing. It has been observed that Gazi University students have higher levels of listening ability than Atatürk University students, likewise female students have higher levels than male students, fragmented family students have higher levels than students with different family structures and students who do not perform sports have higher levels than students who perform sports. As the duration of performing the sport is

increased, the level of listening skill decreases. As a recommendation, Individuals who practice sports need to be encouraged to read personal development books for the development of listening skills that have an important impact on communication in order to be more successful in sporting activities and learning processes and should be supported to participate conferences emphasizing the importance of communication. It is also suggested to research the different variables that affect listening skills in communication in students.

Key Words: Listening, Listening Skills, Physical Education and Sports Teacher, University Students and Listening Skills

ÖNSÖZ

Yapmış olduğum bu çalışma sürecinde bilgilerini, ilgilerini, deneyimlerini ve kıymetli zamanlarını benden esirgemeyen değerli danışmanım Doç. Dr. Erdoğan TOZOĞLU sonsuz teşekkür ederim. Tez savunma jürimde yer alan değerli hocalarıma, teşekkür ederim.

Tez dönemi boyunca yardımlarını esirgemeyen değerli hocalarım Yard. Doç. İzzet UÇAN Arş. Gör. Murat OZAN, Arş. Gör. Mücahit DURSUN'a ve katkılarından dolayı Sayın Ünal DİLEKÇİ 'ye ve Esra BAYRAM 'a sonsuz teşekkür ederim.

Ayrıca öğrenciliğim, akademik sürecim ve tez sürecim boyunca benden desteklerini esirgemeyen anneme, babama ve eşime teşekkürlerimi borç bilirim.

Erzurum - 2017

Münir Recep AKTAŞ

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY TUTANAĞI	i
TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	v
ÖNSÖZ	vii
TABLolar DİZİNİ	x
KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ	xii

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Amacı	2
1.2. Araştırmanın Önemi ve Problem Durumu	2
1.3. Sınırlılıklar	4
1.4. Araştırmanın Varsayımları.....	4
1.5. Tanımlar	4

İKİNCİ BÖLÜM

2. KURAMSAL ÇERÇEVELER ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	5
2.1. Dinleme	5
2.2. Dinlemenin Amaçları	6
2.3. Dinlemenin Aşamaları	7
2.4. Dinlemeye Hazırlanmak.....	11
2.4.1. Dinleme Süreci Modelini Uygulamak	13
2.4.2. Dinleme Sürecinin Etkinliğini Değerlendirmek	13
2.4.3. Yeni Amaçlar Belirlemek	13
2.5. Dinleme Çeşitleri	13
2.5.1. Aktif ve Pasif Dinleme	14
2.5.2. Eleştirel ve Eleştirel Olmayan Dinleme	16
2.5.3. Yüzeysel ve Derin Dinleme.....	18
2.5.4. Empatik ve Objektif Dinleme	18
2.5.5. Bilgilendirici Dinleme	19

2.5.6. İlişkisel Dinleme	19
2.5.7. Takdir Edici Dinleme	19
2.5.8. Tanımlayıcı Dinleme	20
2.6. Dinleyiciler ve Dinleme Davranışları	20
2.7. Dinleme Teknikleri	22
2.7.1. Etkin Dinleme Kuralları	22
2.8. Dinlemenin Önündeki Engeller	23
2.9. Dinleme Becerisini Geliştirmek	28
2.10. İyi Bir Dinleyici Olmak İçin İpuçları	32
2.11. Beden Eğitimi ve Sporun Tanımı	34
2.11.1. Beden Eğitimi	34
2.11.2. Spor	35

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM	37
3.1. Araştırmanın Modeli	37
3.2. Evren ve Örneklem (Araştırma Grubu / Çalışma Grubu)	37
3.3. Veri Toplama Araçları ve Verilerin Toplanması	37
3.4. Verilerin Analizi	38

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR ve YORUM	40
-----------------------------------	-----------

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER	51
---	-----------

KAYNAKÇA	55
-----------------------	-----------

ÖZGEÇMİŞ	58
-----------------------	-----------

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 4.1.	Araştırmaya Katılan Bireylerin Öğrenim Gördükleri Üniversite Dağılımı	40
Tablo 4.2.	Araştırmaya Katılan Bireylerin Cinsiyet Dağılımı	40
Tablo 4.3.	Araştırmaya Katılan Bireylerin Aile Yapısı Dağılımı	41
Tablo 4.4.	Araştırmaya Katılan Bireylerin Medeni Durumları Dağılımı.....	41
Tablo 4.5.	Araştırmaya Katılan Bireylerin Spor Yapma Durumları Dağılımı.....	41
Tablo 4.6.	Araştırmaya Katılan Bireylerin Spor Yapma Yılı Dağılımı	42
Tablo 4.7.	Araştırmaya Katılan Bireylerin Haftalık Spor Yapma Süreleri Dağılımı...	42
Tablo 4.8.	Araştırmaya Katılan Bireylerin Spor Yapma Amaçları Dağılımı	42
Tablo 4.9.	Araştırmaya Katılan Bireylerin Yapmakta Oldukları Spor Türü Dağılımı	43
Tablo 4.10.	Gazi ve Atatürk Üniversitesinde Öğrenim Gören Öğrencilerinin Dinleme Becerileri Alt Ölçeklerinden Aldıkları Puanların T Değerleri.....	43
Tablo 4.11.	Kadın ve Erkek Üniversitesi Öğrencilerinin Dinleme Becerileri Alt Ölçeklerinden Aldıkları Puanların T Değerleri	44
Tablo 4.12.	Evli ve Bekâr Üniversitesi Öğrencilerinin Dinleme Becerileri Alt Ölçeklerinden Aldıkları Puanların T Değerleri	45
Tablo 4.13.	Öğrencilerin Aile Yapıları ile Dinleme Becerileri Alt Ölçeklerinden Almış Oldukları Puan Ortalamaları ve Standart Sapmaları.....	45
Tablo 4.14.	Spor Yapma Durumları ile Dinleme Becerileri Alt Ölçeklerinden Aldıkları Puanların T Değerleri	46
Tablo 4.15.	Spor Yapma Süreleri Farklı Olan Öğrencilerin Dinleme Becerileri Alt Ölçeklerinden Almış Oldukları Puan Ortalamaları ve Standart Sapmaları	47
Tablo 4.16.	Haftalık Spor Yapma Süreleri Farklı Olan Öğrencilerin Dinleme Becerileri Alt Ölçeklerinden Almış Oldukları Puan Ortalamaları ve Standart Sapmaları	48
Tablo 4.17.	Öğrencilerin Spor Yapma Amaçları ile Dinleme Becerileri Alt Ölçeklerinden Almış Oldukları Puan Ortalamaları ve Standart Sapmaları	49

Tablo 4.18. Öğrencilerin Yapmakta Oldukları Spor Türü ile Dinleme Becerileri Alt Ölçeklerinden Almış Oldukları Puan Ortalamaları ve Standart Sapmaları	50
--	----

KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ

%	: Yüzde
DBÖ	: Dinleme Becerileri Ölçeği
f	: Frekans
N	: Birey Sayısı
p	: Farkın Anlamlılık Düzeyi

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

Sağlıklı bir iletişim, bireyler arası saygı, karşıdakini olduğu gibi kabullenmeyi insanlara değer vermeyi, empati kurmayı, doğru algılamayı, algıladıklarını ifade edebilmeyi, ayrıntıların farkına varmadan etkin dinlemeyi öğrenmekle başlamaktadır. Bir insanın kendisini ve çevreyi algılayış biçimini anlayabilmek için onu dikkatli ve etkin bir şekilde dinlemek büyük önem taşımaktadır (Gürüz ve Temel, 2005).

Etkili dinleme becerilerinin geliştirilmesi, kişiler arasında ilişkilerin kurulması, sürdürülmesi, geliştirilmesi ve hatta bitirilmesinde son derece etkilidir. İletişimde dikkati iletişim halinde bulunan kişiye yoğunlaştırmayı öğrenmek, iletişimin etkililiği için gereklidir. Yani etkili ve sağlıklı kişiler arası ilişki kurmak ve bu ilişkileri devam ettirebilmek büyük oranda dinleme yeteneğine bağlıdır. İletişim esnasında hem gönderici hem de alıcı, dinleme olmaksızın sürekli mesajlar ileterek açık alan kör alan gizli alan bilinmeyen alan başkalarının bilinen bilinmeyen birbirilerini mesaj bombardımanına tuttuklarında bireyler arasında ciddi çatışmalar ortaya çıkmaktadır (Özden, 2004).

İletişim, kişiler arasında paylaşımı hedeflemektedir ve her şeyden önce iletişim basamaklarında yer alan kişilerin birbirlerini önemsemelerini, etkin olarak dinlemelerini gerektirmektedir (Özden, 2004).

İletişim sürecinde etkin dinlemenin taşıdığı büyük öneme rağmen, insanların gerek kişisel gerekse çevresel nedenlerden dolayı birbirlerini dinlemedikleri, dinleseler bile yüzeysel dinledikleri üzücü bir gerçektir. Buna bağlı olarak da kişiler arasında etkili iletişimden çok şiddetli iletişimsizlik sorunu ortaya çıkmaktadır (Sillars, 1995).

İletişim süreci açısından büyük önem taşıyan dinleme becerisinin gerçekleşmesi için ilk olarak beynin çevreden gelen uyarıları beş temel duyusu ile (duyma, görme, dokunma, tat alma ve koklama) algılaması gerekmektedir. İletilecek olan materyaller karşı tarafa yine bu duyular yolu ile gönderilmektedir. Ancak insan beynine çevreden, saniyede milyonlarca uyarıcı gelmektedir. Beynin bu uyarıcıların tümüne dikkat edip

hepsini algılaması mümkün olamamaktadır. Bu nedenle beyin, gelen uyarıların bazılarını elemekte, değiştirmekte ve seçici algılama süreci ortaya çıkmaktadır (Gürgen, 1997).

İletişim sürecinde alıcı, gönderenin yolladığı mesajı önce kendi içinde algılar, değerlendirir. Kendi içerisinde konuşarak geribildirim oluşturur. İç dünyasında yaptığı yorumlar tarafından biçimlendirdiği mesajını tekrar iletişim içerisinde olduğu kişiye aktarır (Gürüz ve Temel, 2005).

İletişim etkinlikleri okuma, yazma, konuşma ve dinleme olmak üzere dört eylemden oluşmaktadır. Bu etkinliklerden en fazla zaman dinlemeye ayrılmaktadır. Çünkü insanlar en sık dinleyici konumunda bulunmaktadırlar. Ancak eğitim kurumları daha çok okuma, yazma ve kendini ifade edebilme becerisini geliştirmek için çaba harcamaktadırlar. İletişimin dinleme etkinliği üzerinde ise çok fazla durulmamaktadır. Bu yüzden dinleme becerisi, kendi halinde bir gelişme göstermekte, sonunda da iyice zayıflamaktadır. Oysa dinleme, diğer etkinliklerden farklı bir faaliyettir ve tıpkı okuma, yazma, konuşma gibi farklı becerilere sahip olmayı gerektirmektedir. Dinleme yeteneğini geliştirmek için birtakım beceriler kazandırılmasına özen gösterilmelidir (Özden, 2004).

Cihangir (2004), dinlemenin eğitim yoluyla geliştirilebileceğini belirterek bu alanda yapılan çalışmaların yetersizliğine dikkat çekmekte ve çok yönlü çalışmalarla etkin dinleme becerisinin geliştirilmesi gerektiğini ileri sürmektedir. Doğan (2008) da öğrencilere verilecek etkinlik temelli eğitimin dinleme becerilerini artırdığını savunmaktadır.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Gazi Üniversitesi ve Atatürk Üniversitesinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Dinleme Becerileri Düzeyini Etkileyebilecek Değişkenlerin Belirlenmesidir.

1.2. Araştırmanın Önemi ve Problem Durumu

Globalleşen ve değişen dünya standartları insanları daha çok dinleyici/alıcı durumuna getirmektedir. Şafır, (2003) hızla artan bilgi ve insanların teknolojinin

kölesi olduğu günümüzde ‘zihin dağınıklığı çağı’ olarak değerlendirerek etkili dinlemenin önemine vurgu yapmış; dinlemeyi iletişimin temel ögesi olarak belirtmiştir. Dolayısıyla da bu becerinin kullanılan farklı öğretim teknikleriyle etkin hale getirilmesi, insanların spora teşvik edilmesi, okullarda spor tesislerinin donanımlı olması ve böylece öğrencilerin dinleme farkındalıklarının artırılması, bireylerin akademik ve sosyal yaşamda başarılı olmalarına katkı sağlayacaktır.

Yapılan bu araştırmanın problemi Gazi Üniversitesi ve Atatürk Üniversitesinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Dinleme Becerileri Düzeyini Etkileyebilecek Değişkenler arasında fark olup olmadığını belirlemektir.

Alt problemler

- Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin öğrenim gördükleri üniversite ile dinleme becerileri arasında bir farklılık var mıdır?
- Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin cinsiyet ile dinleme becerileri arasında farklılık var mıdır?
- Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin aile yapıları ile dinleme becerileri arasında farklılık var mıdır?
- Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin medeni durumları ile dinleme becerileri arasında farklılık var mıdır?
- Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin spor yapma durumları ile dinleme becerileri arasında farklılık var mıdır?
- Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin spor yapma yılı ile dinleme becerileri arasında farklılık var mıdır?
- Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin haftalık spor yapma süreleri ile dinleme becerileri arasında farklılık var mıdır?
- Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin spor yapma amaçları ile dinleme becerileri arasında farklılık var mıdır?
- Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin yaptıkları oldukları spor türü ile dinleme becerileri arasında farklılık var mıdır?

1.3. Sınırlılıklar

Bu araştırma,

- 2016-2017 eğitim-öğretim yılı ile,
- Erzurum ili Atatürk Üniversitesi'nde ve Ankara ili Gazi Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrenciler ile,
- Veri toplamak için kullanılan ölçme araçları ve bu ölçme araçlarına verilen cevaplar ile sınırlıdır.

1.4. Araştırmanın Varsayımları

- Görüşme sorularının araştırmanın hedeflediği bilgileri elde edebilecek geçerliliğe ve güvenilirliğe sahip olduğu,
- Araştırmaya katılan bireyler, ölçeklerde yer alan soruları samimiyetle ve kendi durumlarını yansıtacak şekilde cevapladıkları,
- Çalışma örneklemini, evrenini yeterli düzeyde temsil etmektedir.

1.5. Tanımlar

İletişim: İletişim; bilgi, fikir, duygu, tutum vs. kanılarla davranış biçimlerinin kaynak ile alıcılar arasında gerçekleştirilen ilişkileri sonucunda kullanılan kanallar ile uzlaşılan imgelerin değişimi ve aktarımıdır (Yüksel, 2010).

Dinleme: Herhangi bir konuyla ilgili konuşulanları duymak, anlamak ve öğrenmek için sesler üzerinde dikkati yoğunlaştırmaktır (Güngör, 2011).

Beden Eğitimi: Beden eğitimi etkinlik demektir. Vücudun yapı ve fonksiyonunu geliştirebilmeyi, eklem ve adalelerin kontrolü ve dengeli bir biçimde didaktik olarak gelişmelerini sağlamayı, okul çağı sonrası iş ve reaktif faaliyetlerin süresi içinde harcanan fiziki gücü en ekonomik tarzda kullanmayı, dolayısıyla organların kontrolüne metotlu bir şekilde hareket etmesini öğreten bir faaliyet sistemidir (Aracı ve Aracı, 2014).

Spor: Yenme ve muktedir olma gibi insanın şuurlu arzularının tatminini amaç edinen, belirli kurallar içerisinde yapılan, rekabete dayalı sosyalleştirici, bütünleştirici, fiziki, zihni ve ruhi faaliyetlerin bütünüdür (Aracı ve Aracı, 2014).

İKİNCİ BÖLÜM

2. KURAMSAL ÇERÇEVELER ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Dinleme

İletişim, genel olarak konuşma, okuma, yazma ve dinleme olmak üzere dört temel beceriyle meydana gelmektedir. Etkili bir iletişimden söz edilirken konuşma, okuma ve yazma becerilerine çok önem verilirken dinleme becerisi genellikle göz ardı edilmektedir. Çünkü insanların doğuştan dinleme becerisine sahip oldukları düşünülmektedir. Bu yüzden ki dinleme genellikle duyma olarak algılanmaktadır (Gürüz ve Eğinli, 2013).

Dinleme eyleminin başlangıcını duyma oluşturmaktadır. Çünkü dinleme becerisi sözcüklerin ve anlatılmaya çalışılanların anlaşılmasını içermektedir. Dinleme becerisi konuşmaktan daha fazla enerji gerektirmektedir. Bireyler konuşurken yapmış oldukları hataları fark edip geri alabiliyorken, dinlerken yapmış olduğu hatanın farkına bile varamamaktadır. Barker (1990) tarafından yapılan araştırmaya göre, bireylerin günlük uyku saatleri dışında harcamış oldukları zamanın % 17 'sini okuma, % 14'ünü yazma, % 16'sını konuşma eylemlerine, %53'ünde dinlemeye ayırmaktadırlar (Tubbs ve Moss, 1991).

Dinleme, sözlü ve sözsüz mesajları seçmek, onlarla ilgilenmek, onları anlamlandırmak, hatırlamak ve onlara karşılık vermektan oluşan bir süreçtir. Dinleme sırasında kelimeler duyulur ve duyulanlar anlamlandırılmaya çalışılır. Duyma, sesleri algılamamanın fizyolojik bir sürecidir. Ses dalgaları kulak zarına ulaştığında kulak kemiklerini (çekiç, örs ve üzengi) titretmekte ve duyma olayı meydana gelmektedir. Sonuçta bu titreşimler beyne iletilen elektrik mesajları halini almaktadırlar (Beebe, Beebe ve Redmond, 2005).

“Duyma” ve “dinleme” kavramları birbirinden farklı anlamlara sahiptir. Duyma, dinleyicinin, ses akımının içinden dil unsurlarını ayırt edebilme ve fonolojik ve gramatik bilgileri doğrultusunda bu unsurları birbirine birleştirip, cümleyi anlama

yeteneğidir. Dinleme ise, dinleyicinin daha önce söylenilenler ile bir sonra söylenilen cümle arasında bağlantı kurma ve iletişim içindeki işlevini anlama yeteneğidir (Widdowsson, 1978). Diğer bir ifade ile dinleyicilerin işitsel ve görsel yeteneklerini içeren dinleme, bir algı ve dikkat etkinliğidir.

2.2. Dinlemenin Amaçları

“Hiç kimse sıranın kendisine geleceğini bilmeseyse, sizin konuşmanızı dinlemez. Bu pek çok insanın iletişime yaklaşımını ifade etmektedir. İnsanlar karşısındakini dinleme sırasını beklemeyecek kadar meşgullerdir. Fakat etkili insanlar, iyi bir dinleyici olmanın değerini bilirler. “Yalnız sen konuşursan hiçbir şey öğrenemezsin” . İletişim kurmanın oldukça önemli bir parçasını oluşturan dinleme, bireyin kendisini gerçekleştirmesi, karşısındakıyla olumlu ilişki içinde olması ve iş yaşamında başarılı olması olarak üç alanda etkisini göstermektedir. Bireyin dinleme becerisini öğrenmesi ve onu geliştirmesi kişinin hem iş hayatında hem de özel hayatında başarı elde etmesine katkı sağlamaktadır (Widdowsson,1978).

İnsanların birçoğu kendilerini ilgiyle dinleyecek birilerini isterler, bunun yanı sıra bireyler kendileri hakkında konuşmaktan mutluluk duyarlar ve kendilerini özgürce ifade edebilecek insanların yanında kendilerini oldukça rahat hissetmektedirler. Kendinden söz eden birisi, kendisi hakkında konuşulan ilgiyle dinleyen kişiye karşı olumlu tutum sergilemekte ve bu bireyle etkileşimini devam ettirmek istemektedir. Dinlemeyi etkileyen faktörler şu şekildedir: (Keltner, 1973)

Kararlı Değişim Süreci: Dinleme sabit bir biçimde değişim sürecidir. Bir uyarana çoğu kez birkaç saniyeden daha fazla odaklanılmamaktadır. Bir radarın genel taraması gibi, insanların duyguları, kendilerine gelen uyarıların önemli bir bilgiyi taşıyıp taşımadığını belirlemek için sabit bir biçimde tarar. Değişiklik, genellikle rastlantısal değildir. Genellikle diğer kişilere ve ortamlarla ilişkili olan şeyleri izleme eğilimindedirler. Örneğin, gecenin sessizliğinde kitap okuyan biri, kitap okumaya dalmışken, aynı zamanda yan odada bebeğin ağlayıp ağlamadığına odaklanmıştır. **Motivasyonun, Duyguların ve Amacın Etkisi:** Dinleme süreci, motivasyon ve duygulardan etkilenmektedir. Konuşan bir kişiyi dinlerken kişinin motiveleri ve gereksinimleri devreye girer. Konuşan bir kişiyi dinleme amacı da oldukça önemlidir.

Kişinin gereksinimlerine cevap veren ya da istediği bir bilgiyi edinmesini sağlayan bir konunun olması durumunda daha etkin olmaktadır. Bununla birlikte, diğer insanları dinleme isteği, kişinin dinleme davranışları üzerinde çok güçlü bir kontrole sahiptir. Bu nedenle insanlar yalnızca duymak istediklerini duyarlar.

Uyaranların Diğer Deneyimlerle İlişkisi: Diğerlerini dinlemek için sarf ettiğimiz seçicilik, uyaranın ve uyaran bilgisinin diğer en yakın deneyimlerle benzerliği ya da ilişkisi ölçüsünde belirlenir. Kişiler dinlerken, geçmişle bağlantılar kurarak, geçmiş deneyimleri ile ilgili hoş, denemeye değer ve güzel bir bilgi aktarılıyorsa istekli bir biçimde bu uyarılarla ilgilenirler. Diğer taraftan, geçmiş deneyimlerini, travmatik, hoş olmayan veya yıkıcı bir etki var ise, hoş olmayan bu deneyimi tekrar yaşamamak için bu bilgileri dinlemek istememektedir.

Bilgi ve Ses: Dinleme, istenilen bilgiyi gürültüdeki seslerden ayırma yeteneğinden etkilenir. Gürültü mesajın doğasında değişikliklere neden olduğu zaman dinlemeyi olumsuz olarak etkilemektedir.

Beklentiler ve Kabul: Bireyin duymak istediği şeyler, gerçekte duyduklarını etkileyebilir. Örnek olarak; konuşma yapacak kişinin gergin ya da sinirli olmasını bekleyen bir dinleyici, konuşmacının her söylediği şeyi gergin ya da sinirli olarak görmesine sebep olacaktır. Yani kişinin ön yargılı olması dinleyici davranışı üzerindeki etkisi oldukça önemlidir.

Alışkanlıklar, Tutumlar ve Önyargılar: Kişilerin sahip olduğu alışkanlıklar, tutumlar ve önyargıları belli uyarı tiplerini bloke etmekte ve bu uyarıların sağladığı bilginin alımını engellemektedir. Bazı durumlarda ise seçici algılama ve anlamlandırabilme kişinin alışkanlıkları, tutumları doğrultusunda şekillenmektedir (Keltner, 1973).

2.3. Dinlemenin Aşamaları

Dinleme becerisi seçici bir süreçten oluşur. Bireyler genel olarak amaçlarına ve ihtiyaçlarına hitap eden uyarıları seçerler. Uyarı, hem seçme süreci hem de etkili dinleme davranışı için oldukça önem arz etmektedir. Seçicilik, dinleyicinin algısının merkezinde bulunan birkaç uyarı veya uyarı gurubunu kapsamaktadır. Bazı uyarılar için kişinin odaklanması için kendisini zorlamasına veya kendini dinlemeye hazırlaması

yeterli olmamakta ve etkin bir dinleme meydana gelmemektedir. Fakat bazı sesler ve düşünceler vardır ki bunlar kendiliğinden hiçbir destek almadan dinlenir (Keltner, 1973).

Bir şeyi dinlemek için ilk aşamada, o sesi diğer sesler arasından seçmek gereklidir. Daha sonra, o ses ile ilgilenme, anlama ve hatırlama aşamaları gerçekleşmektedir. En son aşamada ise karşılık vermek dinlemenin gerçekleştiğini ifade etmektedir. Dinlemenin aşamalarını şu şekilde ifade etmek mümkündür (Beebe, Beebe ve Redmond, 2000, Kline, 1996).

Seçme ve Alma: Dinlemenin ilk aşaması, duyu organları aracılığı ile mesajı almaktır. Duyma ile başlayan dinleme eylemi sadece dinlemekten oldukça farklıdır. Alıcının mesajı doğru bir şekilde duyabilmesine engel olabilecek fiziksel ve duygusal engellerden uzaklaşması gerekli olup, duyulabilecek bir ses tonu sağlanmalıdır. Bir sesi seçmek kişinin dikkate yönelen diğer sesler arasında bir sese odaklanmaktadır. Kişiler arası bir ortamda bir şeyi dinlerken, onun sözlerine ve mesajlarına odaklanılır. Örneğin; şu an bu kitabı okurken siz kitabın satırlarına dikkatinizi vererek satırlara odaklanmış durumdasınız. Kitabı okumayı bırakınca, etrafınızdaki diğer sesleri dinleyin. Başka kişilerin konuşmaları, saat sesi, bilgisayarın vızıltısı, klimanın sesi vb. birçok ses duyabilirsiniz.

İlgilenme / Hazır bulunma: Dinleme sırasında dinleyici, hem iç hem de dış uyarıcılarının etkisi altına girmektedir. Birden fazla mesajın aynı anda gelmesi neticesinde, kişi belirli bir mesaja ilişkin bilgiyi almaya odaklanır. Bu yüzden, seçici algı yoluyla bireyin istediği veya amacı doğrultusundaki mesaja dikkat edilmekte. Herhangi bir ses seçildikten sonra, birey seçilen o sese dikkatlice odaklanır. İlgi kimi zaman geçici bir hal alabilir. Yani kişi bir sese o an odaklanıp bir süre sonra başka seslere odaklanır. Bireyler kendi istek, arzu ve gereksinimleri doğrultusundaki seslere odaklanmaktadır. Örneğin, aç olan biri yemek reklamına odaklanması. Bireyin kendisini ilgilendiren bilgiler dikkatini çekmesi.

Anlama: Duymak fizyolojik bir olaydır. Anlamak ise, seçilen ve ilgilenilen seslere anlam yükleme sürecidir. Bir mesajı anlamak, duyulan ve görülen bir anlam inşa etmek demektir. Kişilerin duydukları seslere nasıl anlam verdiğine ilişkin birçok teori bulunmaktadır, ancak kesin olarak kabul gören bir anlayış mevcut değildir. En çok

kabul edilen teori, kişilerin duyduklarını daha önce bildikleri ile ilişkilendirerek anlam verdiklerini ifade etmektedir. Duyma fizyolojik bir eylemdir. Anlamak ise, seçilmiş ve ilgilenilen seslere bir anlam yükleme sürecidir. Verilen bir mesajı anlamak, duyulan ve görülen bir anlam yükleme demektir. Bireylerin duymuş oldukları seslere anlam yüklemesi üzerine birçok teori mevcuttur, fakat şimdiye kadar kabul görmüş bir teori yoktur. En çok kabul görmüş teori, bireylerin duyduklarını daha önce bildikleriyle ilişkilendirerek anlam yüklerler. Örneğin, yabancı dil bilmeyen bir kişinin, İngilizce konuşmaları anlayamaması gibi. Anlamaya ilişkin ikinci bir görüş ise, kişiler arasında ne kadar çok ortak özellik varsa, karşılıklı olarak anlayış o kadar yüksek düzeyde olmaktadır. Farklı kültürlerden gelen, yaşam tarzları ve alışkanlıkları farklı olan kişiler arasındaki anlayın gelişmesi zaman gerektirmektedir. Üçüncü bir görüş ise, kişilerin kendi deneyimleri ile edindikleri bilgileri, görüşleri, düşünceleri ve olayları vb. anlamının gerçekleşmesinde bir temel oluşturduğunu iletmektedir. Dinleme sırasında mesaj ile ilgili olarak yanlış anlaşılmaya neden olan faktörlerin dâhil olması ile istenmeyen bir anlam ortaya çıkabilir. Bu nedenle sözlü mesajların doğru kelimelerle ifade edilmesi ve anlamı bilinmeyen kelimelerin açıklanmasının istenmesi gerekir. Çoğu zaman aynı kelime farklı anlamalarda kullanıldığı gibi, farklı kelimelerinde aynı anlama gelecek bir biçimde kullanıldığı görülmektedir. Yanlış anlaşılmaya, sözsüz mesajların yanlış yorumlanması ya da sözlü ve sözsüz mesajlar arasındaki uyumsuzluk da neden olabilmektedir. Konuşan kişinin ses tonu ve söyleyiş biçimi de mesajın doğru olarak anlaşılmasında etkili olmaktadır (Keltner, 1973).

Hatırlama: Hatırlama, sahip olunan bilgiyi hafızadan geri çağırma dır. Yapılan araştırmalara göre, bireylerin gördükleri ve duydukları her şeyi bütün ayrıntısına kadar zihinlerine kaydedebildikleri ifade edilmektedir. Bu teori, insan zihni bir video gibi çalışmaktadır, fakat istediği bütün bilgileri hatırlamayabilir veya bulamayabilir. İnsan beyni hem kısa süreli hem de uzun süreli hafıza deposuna sahiptir. Kısa süreli hafızayla duyulan tüm bilgileri ve seslerin hemen hemen tamamını kaydetmektedir. Örneğin, telefon rehberinden bir numara bulur, kendi kendinize mırıldanır ve numarayı çevirirsiniz. Üç dakika sonra numarayı biri size sorduğunda numaraya tekrar bakmak zorunda kalabilirsiniz. Çünkü bu bilgi uzun süreli hafızada saklanmamıştır. Kısa süreli hafıza sınırlıdır. Bu durum park yerlerinde kısa süreli park edecek araçlar için daha az

yer ayrılmışken, uzun süreli olarak park edecek araçlar için daha çok yer bulunmasına benzemektedir (Keltner, 1973).

Karşılık Verme: Bireyler arası iletişim çift yönlüdür, başka bir deyişle karşılıklıdır. İletişim, hem dinlemeyi hem de karşılık vermeyi gerektirmektedir. İletişim sürecinde, karşısındaki insanı dinlediğini göstermek için ona karşılık vermek lazım. Karşılık verme hem sözlü hem sözsüz yani vücut diliyle de verilebilmektedir (Ekici, 2013).

Barker, dinleme süreci aşamalarında yukarıdaki sıralamalardan farklı olarak altı aşamalı bir dinleme süreci açıklamaktadır. Bu süreç dinlemenin gerçekleşebilmesi için kaynağın mesajı göndermesinden sonra dış ve iç etkileri geçerek alıcıya ulaşması ve alıcının duyması ile başlamaktadır. Seçme ve alma aşamasını dikkat olarak ifade etmekte, dikkati, uyaranların seçici olarak algılanması olarak belirtmektedir. Anlama aşaması da, değerlendirme olarak belirtilmiş olup, mesaja karşı bir yanıt verebilmek için anlama ve kavramayı ifade etmektedir (Ekici, 2013).

Yukarıda dinleme süreci aşamalarının farklı bilim adamları tarafından farklı şekilde tanımlandığı görülmektedir. Thompson ve arkadaşları bu dinleme aşamalarının tümünü içine alan “ bütünleşik dinleme modelini “ (integrative listening model) geliştirmişlerdir (Ekici, 2013).

Bütünleşik dinleme sürecinin işleyişinde, süreç öğelerini (almak, kavramak, yorumlamak, değerlendirmek, cevap vermek) önemi ile birlikte dinleme davranışları da sonuçları etkilemektedir. Sürecin her aşamasındaki dinleme davranışı farklı olmakta ve süreç bütün olarak değerlendirildiğinde etkin dinleme gerçekleştirilebilmektedir. Dinleme süreci bileşenlerinin değerlendirildiği tablo aşağıda yer almaktadır (Keltner, 1973).

Bütünleşik dinleme modeli etkili bir dinlemenin dinamik, seçilen amaca yönelik olarak uygun dinleme tutum, bilgi ve davranışları birleştiren etkileşimli bir süreç ilkesini temel almaktadır. Bütünleşik dinleme modeli dört aşamadan oluşmaktadır. Bu aşamalar, dinleme için hazırlık, dinleme sürecini uygulamak, dinlemenin etkililiğini değerlendirmek, diğer bir dinleme için amaçları belirlemek olarak ifade edilebilir. Her bir aşama bilgi, tutum ve davranışların birbirini tamamlayacağı şekilde belirlenmiştir. Dinleyicinin uygun tutum ve davranışlara adapte olmasını, aynı zamanda dinleme için

gerekli bilgilerini dinleme öncesinde ve sonrasında düzenlemesini gerektirmektedir. Bütünleşik dinleme modeline ilişkin aşamalar aşağıda açıklanmaktadır (Thompson vd. 2004)

2.4. Dinlemeye Hazırlanmak

Dinlemeye hazırlanmak, iletişim eyleminin ve istenilen sonuçların başarılmasında anahtardır. Dinlemenin amaçlarının belirlenmesi, dinleme ortamının analiz edilmesi, çeşitli dinleme engellerinin ve etkilerinin belirlenmesi etkili bir dinleme için gereklidir.

Dinlemenin amaçlarını belirlemek: Dinleme amaçları, kişileri, durumları, görevlerle ilgilidir. Dinleme ile ilgili olan bu amaçlar, sözlü ve sözsüz bileşenleri içermektedir. Dinleme amaçları şu şekilde ifade edilebilir: (Ekici, 2013).

- Tanımlamak: Belirli olayları, durumları ve koşullara ilişkin tanımlama ve belirlemeler yapılabilir. Örneğin, kırmızı renkli bir araba, öğleye doğru bitecek bir toplantı gibi.
- Anlayış geliştirmek: Çeşitli anlamları analiz etmek, yeni anlamlar vermek, anlamlandırmak ve anlamak amaçlanabilir. Örneğin, sorulara cevap vermek, yeni bir bilgi ile eski bilgiler arasında bağlantı kurmak gibi.
- Değerlendirmek: Mesajların yararlılığını değerlendirmek, analiz etmek ve buna bağlı olarak düşünceler geliştirmek amaçlanabilir. Örneğin, oy verme davranışının gelişmesi ve kime oy verileceğine karar vermek, ticari bir satışın onayını vermek gibi.
- Onaylamak: Mesajların içerdiği sesler, görüşler vb. öğeleri estetik olarak incelemek amaçlanabilir. Örneğin, bir şiir okumak, bir espriye gülmek, bir müzikten hoşlanmak gibi.
- Empati kurmak: Kişileri yargılamadan duygusal ihtiyaçlarını temel alarak anlamak ve algılamak amaçlanabilir. Örneğin, bir eşyasını kaybetmiş arkadaşına yardım etmek, bir gencin endişelerini gidermek gibi.
- Kişiler arası ilişkiler geliştirmek: Yeni ilişkiler geliştirmek, diğer kişileri tanımak, arkadaşlık kurmak amaçlanabilir. Örneğin, bir kafede sohbet etmek, yeni taşınan komşuya gitmek, bir projeyi geliştirmek için buluşmak gibi.

Dinleme Ortamını Analiz Etmek: Ortam bir dinleme eylemini çevreleyen ögeleri, durumları, koşulları ifade etmektedir. Dinlemenin gerçekleştiği ortam anlaşılaksızın dinlenen mesajların tam olarak ve etkili bir şekilde anlaşılması güçleşmektedir. Bu nedenle dinleme ortamına ilişkin “ nasıl, kim, niçin, kiminle “ gibi soruların cevaplarının bulunması gereklidir (Keltner, 1973).

Dinleme Filtrelerini Belirlemek: Dinleme filtreleri dinleme durumunu etkileyen iç ve dış faktörleri içerebilir. Bu faktörler dinleme sürecini etkileyebilir. Dinleme filtrelerini aşağıdaki gibi açıklamak mümkündür: (Ekici, 2013).

- Kültür: Etnik yapı, dini inançlar, dil vb. ögeler kişilerin mesajı almasında ve anlamasında etkili olmaktadır.
- Dinleme stili: Bazı dinleyiciler detaylara odaklanmadan yüzeysel dinlerken, bazı dinleyiciler konuşan kişiye konsantre olarak tüm dikkatini vererek dinlemektedir.
- Yaş: Kişinin içinde bulunduğu yaş dönemi duymasını etkileyebileceği gibi, anlam vermesini ve diğer bilgiler ile birleştirerek bir sonuca ulaşmasını da etkilemektedir.
- Fiziksel koşullar: Dinleyicinin sağlık durumu, aç ya da yorgun olması, heyecanlı ya da isteksiz olması dinlemeyi etkilemektedir.
- Atmosfer: Odanın sıcaklığı, ses düzeni, ışık durumu kişinin dinleme eylemine odaklanmasını etkilemektedir.
- Psikolojik durum: Dinleyicinin stresli ve sıkıntılı olması, mutlu olması, istekli ve isteksiz olması dinleme eylemine verdiği önemi etkilemektedir.
- Tutumlar ve önyargılar: Konuşan kişiye, konuya ilişkin dinleyicinin daha önce sahip olduğu ve geliştirdiği tutumlar ve ön yargılar olumlu ya da olumsuz olarak katkıda bulunmaktadır.
- Bilgi düzeyi: Kişinin sahip olduğu bilgiler ve eğitim düzeyi mesajın anlaşılmasını etkilediği gibi, kişinin mesajlara anlam vermesini, negatif ya da pozitif olarak değerlendirmesini etkilemektedir.

2.4.1. Dinleme Süreci Modelini Uygulamak

Bütünleşik dinleme modeli alma, kavrama, yorumlama, değerlendirme, cevap verme olmak üzere beş bileşenden meydana gelen bir süreçtir. Bu sürecin her bir aşamasında dinleme amacı ve ortamına göre dinleyicinin kendisine ulaşan mesajı değerlendirmesi mümkün olmaktadır (Keltner, 1973).

2.4.2. Dinleme Sürecinin Etkinliğini Değerlendirmek

Etkili bir dinlemenin devamlı gelişmesi dinleyenin belirlenen amaç ya da amaçlar doğrultusunda performansını ve yeteneğini yansıtmasına bağlıdır. Dinleme olayından sonra, dinleyen kendi ihtiyaçlarına göre konuşan kişiden ne aldığını değerlendirmekte ve buna bağlı olarak bir geribildirimde bulunmaktadır. Dinleme ortamı ile ilişkili olarak dinleyici kendi tutum ve davranışlarını gözden geçirmekte ve dinleme sırasında herhangi bir kayıp olup olmadığını incelemektedir (Ekici, 2013).

2.4.3. Yeni Amaçlar Belirlemek

Dinleme eylemi sona erdiğinde dinleyici ne öğrendiğini ve daha önceki bilgilerinden ne farklılık olduğunu değerlendirmektedir. Özellikle oldukça karmaşık bilgilerin aktarılması durumunda dinleyici çeşitli sorular ve geribildirimlerle konunun daha iyi anlaşılması için çaba göstermektedir (Ekici, 2013).

2.5. Dinleme Çeşitleri

İletişim sürecinin etkili bir şekilde meydana gelmesi için sözlü ve sözsüz mesajların etkinliğinin yanında düşünce, tutum ve davranışların anlaşılmasında ve paylaşımın meydana gelebilmesi için “dinleme” önemli bir faktördür. Her ne kadar iletişim sırasında dinleme olayı basit bir şey gibi algılsa da, geribildirim değerlendirilme süreci ve iletişim etkinliğinin artırılmasında oldukça önem arz etmektedir. Etkili dinleme, birçok yöntem ve biçimde gerçekleştirilebilmekte aynı zamanda birçok faktör tarafından da belirlenmektedir. Kimi zaman tek bir dinleme biçimi kullanırken, bazen de birkaç dinleme biçiminin etkili olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, dinleme biçiminin konuya, kişi / kişilere, zamana ve ortama göre farklılık göstermesi

iletişimin iyileştirilmesi ve kolaylaştırılmasında temel teşkil etmektedir. bu anlamda dinlemenin biçimleri kaynak ile hedef arasındaki doğru ve olumlu sonuçlandırılması bağlamında değerlendirilmesi daha etkilidir. Dinleme çeşitleri aktif e pasif dinleme, eleştirel ve eleştirel olmayan dinleme, yüzeysel ve derin dinleme, empatik ve objektif dinleme, bilgilendirici dinleme, ilişkisel dinleme, takdir edici dinleme ve tanımlayıcı dinleme olarak ele alınmaktadır (Gürüz ve Eğinli, 2013).

2.5.1. Aktif ve Pasif Dinleme

Aktif dinleme sırasında konuşmacının yanı sıra dinleyici de konuşmacıya sözlü veya sözsüz ifadelerle katkı sağlamaktadır. Kendini karşısındaki bireyin yerine koyabilen aktif dinleme becerileri mevcuttur. Bu tür dinleme, anlatılanların anlaşıldığını konuşana göstermeyi gerektirir. Aktif dinlemede aşağıdaki ifadelerin kullanıldığı görülür:

- => Anlattıklarına açıklık getirmesini istemek (Ne demek istediğini anlamadım)
- => Sözlerini yorumlamak yâda başka türlü ifade etmek (Yani demek istiyorsun ki ...)
- => Duygularını yansıtmak (Kendini gibi mi hissediyorsun ?)
- => Başlıca fikir ve duyguları özetlemek (Bu ana kadar söylediklerinden anlıyorum ki...)

Pasif dinleme ise bireyin hiçbir eylemde bulunmadan susup karşısındaki kişiyi dinlemesini ifade etmektedir. Bu dinleme türü dikkatli bir sessizlik ve en az tepki vermeyi gerektirir. Pasif dinleme eylemi genellikle konuşmacının anlatacağı konu hakkında oldukça ilgili olması, konuşmaya çok fazla ihtiyacı olduğu zamanlar, konuşmacının kendisi hakkında anlamlı bir olay paylaşmak istediği ya da konuşmacı heyecanını ifade etmek istediği zamanlarda tercih edilmelidir. Bu tür durumlarda konuşmacı sizden herhangi bir tepki vermenizi istemez sadece söylediklerini dikkatli bir şekilde dinlemenizi beklemektedir (Devito, 2004, Devito, 1994).

Aktif dinleme ve pasif dinleme birbirinden çeşitli özellikleri yönüyle ayrılmaktadır. Birincisi aktif dinlemede, dinleyici tanımlanmış bir sorumluluğa sahiptir, pasif dinlemede ise eğer dinleyicinin kişisel bir ilgisi varsa kelimelere ya da mesajlara

dikkat eder. Aktif bir dinleyici konuşmacının hislerini ve gerçekleri yakalamaya çalışır. Pasif dinleyici genellikle ayırım bıkırtıcı ya da usandırıcı bir görev olarak görmektedir. Aktif dinleyici ise konuşan kişiyi anlamaya odaklanır. Pasif dinleyici genellikle dinleme ruhundan uzaktır, ilgisizdir (Barker, 1990).

Aktif dinleme, kişinin kendi anlayışını geliştirmek, daha çok bilgi elde etmek amacıyla dinlemeye odaklanmasını ifade etmektedir. Aktif bir dinleyicinin özellikleri şunlardır (http://cdio.org/irms/downloadmaterials/activelistening3_1_1.doc) :

Konuşmacıya ilgi ile bakar ve dinler: Düşünce ve duyguları açıklamak, konuşmacı ile açık bir şekilde iletişim kurmak için hevesli ve isteklidir. İyi bir iletişim için göz teması sağlar. Bedenin pozisyonunu konuşan kişiye göre düzenler, dikkatlilik gösterir. Sıkılma işaretleri (kalemle oynamak, resim çizmek vb.) gösteren davranışlarda bulunmaz.

Konuşmacının bakış açısına odaklanır: Konuşmacının anlatmak istediği konuyu net bir şekilde anlayabilmek için ilgisini anlamaya ve hatırlamaya odaklar. Dikkatli bir şekilde dinler ve dinlemenin bölünmesine izin vermez. Konuşmacının perspektifine göre düzenlenmiş mesajların içeriğini anlamaya çalışır, kendi bakış açısını kısa bir süreliğine dinlemeye dâhil etmez.

Konuşmacının düşüncelerini ve hislerini açıklığa kavuşturur: Konuşmacı söyleyeceklerini bitirene kadar konuşmamaya özen gösterir. Aktif bir dinleyici olarak konuşma ve açıklamaları teşvik eden sözsüz ve sözlü ifadeler kullanır. Konuşmacıya "burada bunu mu demek istediniz?" benim anladığım...," bu konuda ne düşünüyorsunuz? gibi sorular sorarak konunun daha iyi anlaşılabilmesi için çaba gösterir.

Aktif dinleyiciler, zihinsel, görsel ve sözel olarak tepki verirler. Tepki dinleyen kişinin mesajı ne kadar doğru anladığının bir ölçütüdür. Eğer arkadaşınız size, evini selde kaybettiğini anlatırken siz gülüyorsanız o zaman sizin onu dinlemediğinizi anlayacaktır. Tepkiler karşıdaki kişinin sözlerine katılıp katılmadığınızı da göstermektedir. Örneğin, kürtaj ile ilgili bir konuda konuşurken dinleyici olarak siz de bu konudaki düşüncelerinizi açıklarsanız sizin görüşlerinizi de öğrenecekti. Aynı zamanda dinleyicinin tepkileri konuşmacıya sizi nasıl etkilediği konusunda da bilgi vermektedir. Örneğin en yakın arkadaşınız erkek arkadaşına ayrılmasına üzülüyor ve

bunu size gözyaşlarıyla anlatıyorsa, bu durumda sizin de gözleriniz doluyorsa sizin de onun üzüntüsünü paylaştığınızı anlayacaktır. Dinleme sırasında tekrarlar yapmak hem konuşmacının hem de dinleyicinin konuşmaya odaklanmasına yardımcı olabilir. Ancak çok fazla sayıda tekrar yapılması da konuşmayı sıkıcı hale getirebilir. Kişilerin duygusal durumlarına ilişkin bir tepki ermeden önce konuşulandan hareketle içerik ve duygular üzerinde düşünülmesi gerekir özellikle tartışmadan ve eleştirmeden önce, konuşan kişinin duyguları aşırı yoğun ise, bir problem söz konusu ise, dinleyicinin duyguları belirtmesi istenmiyorsa, yeni ve bilinmeyen fikirler ile karşılaşılırsa düşünerek tepki vermek gereklidir. Aktif bir dinleme için aşağıdaki yöntemleri gerçekleştirmek dinlemeyi pasif olmaktan kurtarır (Beebe, Beebe ve Redmond, 2005).

- Soru sorarak başlayın.
- Kişilerin öngörülerini ve amaçları hakkında sorular sorun.
- Ortak yönleri bakın.
- Tüm dikkatinizi verin.
- Ara sıra baş hareketi ve ses ile tepki verin.
- Zaman zaman konuşmacının sözlerini özetleyin.
- Uygun bir göz teması sağlayın.

2.5.2. Eleştirel ve Eleştirel Olmayan Dinleme

Etkili bir dinleme için hem eleştirel hem de eleştirel olmayan yanıtlara ihtiyaç vardır. Dinleyici bireylerin yargılama yapmaması gerekir. Konuşmacının fikirlerine saygılı olmalı ve anlatabilmesi için onu motive etmelidir. Bazı durumlarda eleştirel dinlemede bulunulabilir. Eleştirel dinleme, dinleyicinin konuşmacının vermiş olduğu mesajlar hakkında yorum yapması veya yargıda bulunmasıdır. Eleştirel dinleme sayesinde bilginin kalitesi, uygunluğu veya önemi ölçülebilmektedir. Eleştirel dinlemeyi daha çok siyasetçiler, avukatlar, polisler ve medya çalışanları gibi mesleklerde görev yapanlar ağırlıklı olarak kullanmaktadırlar. Yeni bir telefon seçerken, kime oy vereceğine karar verirken, yeni bir iş planı yaparken eleştirel dinlemenin kullanılması daha iyi değerlendirme sağlamaktadır. Konuşan kişinin söylediklerine yönelik bir değerlendirme yapmak ya da bir yargıda bulunmak gerektiğinde eleştirel bir dinleme tarzı uygundur. Aristoteles'in belirttiği "ethos,patos,logos" üçlüsü kullanılarak eleştirel bir dinleme gerçekleştirilir . Konuşmacının değerleri (ethos) yani uzmanlığı ve

güvenilirliği oldukça önemlidir. Mesajın kim tarafından verildiği eleştiri yapacak dinleyici açısından dürüst, doğru, yanlış, eksik vb. yargılara varabilmesi için gereklidir. Bununla birlikte konuşmacının niyeti, dikkatliliği, detaylar hakkındaki bilgisi, analiz yeteneği vb. özellikleri ifade eden mantıksal yönü (logos) oldukça önem taşır. Dinleyicinin konuşmacının mesajını anlayabilmesi ve eleştirel olarak değerlendirmesinde diğer bir faktör ise, mesajın duygusal öğeleri (pathos) dır. Dinleyici konuşmacının değerleri, ihtiyaçları, yaratıcılığı, korkuları, sempatikliği vb. özellikleri değerlendirmektedir (Gürüz ve Eğinli, 2013).

Eleştirel bir dinleme sonrasında konuşan kişiye geri bildirim verirken aşağıdaki noktaları dikkate almak gereklidir (Beebe, Beebe ve Redmond, 2005, Devito, 2004, Kline, 1996).

Kullanılabilir ve hatalı bilgiyi tanımak: Eleştirel dinleme negatif geri bildirimde bulunma anlamına gelmektedir. Eleştirel bir dinleyici hem doğru bilgiyi hem de hatalı olan bilgiyi tanımaya çalışmaktadır. Bu sürece bilgi ayrımı adı verilmektedir. Bilgi ayrımı bilgiyi değerlendirip sıraya koyma sürecini ifade etmektedir. Etkin bir eleştirel dinleme bilgi ayrımını uygular. Doğru bilgiyi ve çıkarımları daha kullanışlı bir hale getirir. Eleştirel dinleme yetisi kazanırken başlangıçta anlamak için dinleme ile aynı stratejilerin uygulanmasına dayanmaktadır. Bilgiyi değerlendirmeden önce bilgiyi anlamak gereklidir. Bununla birlikte mesajın içeriği ile ilgili olarak akıl yürütmek, mantıklı olup olmadığını sorgulamak önemlidir. Son olarak ise, değerlendirmeyi gözlemlenmiş ve kanıtlanabilir gerçekler ve sınırlı bilgiden oluşan tahminler üzerine kurmak söz konusu olabilir.

Çabuk sonuca varmaktan kaçınmak: Elde bulunan sınırlı bilgilerle sonuca ulaşmak hataya yol açabilmektedir. Bazı bilgiler sadece tek bir sonuç varmış gibi bir izlenim yaratarak, gerçekler ile tahmin edilenler arasındaki farkı ayırt etmeyi engellemektedir.

Karşılık verme zamanını iyi ayarlamak: Karşılık genellikle ilk fırsatta verildiğinde daha etkili olabilmektedir. Örneğin, bir arkadaşınıza yemek yapmayı öğretiyorsunuz ve malzemeler ile ilgili bir hata yaptı. Eğer tepkinizi hemen vermezseniz yanlış öğrenecek ya da yaptığı yemek istenilen sonucu vermeyecektir. Ancak bazı durumlarda da karşılık vermeyi geciktirmek uygun olabilir. Örneğin, çocuğunuz

matematik testini kontrol edebilmek için size getirdiğinde yanlışlar olduğunu gördünüz ve ilk tepkide göstermek yerine bir daha incelemesini isteyebilirsiniz.

Gereksiz ayrıntılardan kaçınmak: Anlamlı bilgiyi seçerken bilginin miktarına da dikkat etmek gerekmektedir konuşmacıya yardımcı olacak noktaları kısa ve öz biçimde iletmek gereklidir

Değerlendirici değil açıklayıcı olmak: Savunma tepkisine neden olacak bir değerlendirme yerine açıklamalar yapılmasına izin veren anlaşılabilir ifadeler kullanılması daha uygundur.

2.5.3. Yüzeysel ve Derin Dinleme

Birey, karşısındaki kişiyi dinledikten sonra konuşmacının anlattıkları hakkında oldukça fazla şey hatırlıyor ve ihtiyaçları, ilgileri vb. doğru ifade edebiliyorsa derin bir dinleme şekli kullanmış demektir. Fakat dinleyen kişi konuşmacı sözünü bitirdikten sonra anlatılan konu hakkında fazla bir şey söyleyemiyorsa o zaman yüzeysel bir dinleme tarzının kullanıldığı söylenebilir (Devito, 2004).

2.5.4. Empatik ve Objektif Dinleme

Empatik dinlemede birey karşısındaki kişinin duygularını ve hislerini anlamaya çalışıp, karşısındaki kişinin duygu ve düşüncelerini tam olarak anlayarak ona ifade edebilir. Empatik dinleme ilişkileri geliştirmeyi meydana getirir (Gürüz ve Eğinli, 2013).

Şimdiye kadar açıklanan dinleme çeşitleri içinde daha etkili olduğu belirtilen empatik ve objektif dinleme, aktif dinleme, derin dinleme, eleştirel olmayan dinleme biçimlerini kullanırken dikkat edilecek noktalar aşağıda yer alan tabloda ele alınmaktadır (Gürüz ve Eğinli, 2013).

Bu dinleme tarzlarının dışında "bilgilendirici dinleme, ilişkisel dinleme, takdir edici dinleme ve tanımlayıcı dinleme " biçimlerinin bulunduğunu açıklayan Kline bu dinleme tiplerinin özelliklerini de şu şekilde ifade etmektedir (Kline, 1996).

2.5.5. Bilgilendirici Dinleme

Bu dinleme türünün asıl amacı verilen mesajları almak ve anlamaya odaklı bir dinlemenin sağlanmasıdır. Dinleyici verilen mesajların anlamını göndericinin vermiş olduğu biçimde tam olarak anlamaya odaklanır. Bu dinleme türü yaşamın birçok alanında kullanılmaktadır. Örneğin, iş yerinde amirini dinleyen bir çalışan bilgilendirici dinlemeyi kullanmaktadır. Toplantılar, konferanslar, raporların sunumu gibi ortamlarda da bilgilendirici dinleme kullanılır. Bilgilendirici dinlemede dinleyicinin kelime bilgisinin iyi olması durumunda söylenilenlerin daha iyi anlaşılmasını sağlar aynı zamanda dinleyen kişi söylenenlere yoğunlaşarak dikkatini başka uyaranlarla dağıtmamalıdır. Dinleyen kişi hafızasındaki bilgileri verilen bilgilerle birleştirme yeteneğine sahip olmalıdır (Gürüz ve Eğinli, 2013).

2.5.6. İlişkisel Dinleme

İlişkisel dinlemenin amacı bireyler arasındaki dinlemeyi geliştirmek ve yeni ilişkilerin zeminini oluşturmaktır. İlişkisel dinleme belirli meslek gruplarında (doktorlar, danışmanlar, terapistler vb.) bireylerin sorunlarını çözmek amacıyla kullanılır. Bu dinleme türünde bireyler dikkatlerini vererek ilgi göstererek dinlemeleri oldukça önemlidir. Dinleme esnasında konuşan kişiyi destekleyen ve konuşmasını sürdürmesi için teşvik edecek sözlü veya sözsüz mesajların kullanılması gerekmektedir. Konuşma sırasında kişinin sesli vurgulamalar yapması veya sessiz kalarak onaylaması ilişkisel dinlemeyi güçlendirmektedir. Empatik yaklaşım konuşan kişiye güven duygusunu hissettirerek kendini daha rahat bir şekilde ifade etmesine olanak tanımaktadır (Gürüz ve Eğinli, 2013).

2.5.7. Takdir Edici Dinleme

Bu dinleme türünde müzik ve eğlenceye yönelik bireylerin kendi tercihleriyle ilgili televizyon, radyo ve sinema eserlerini dinlemesini ifade etmektedir. Takdir edici dinleme türünde dinleyici pasiftir ve konuşan kişi ile iletişim kuramaz (Gürüz ve Eğinli, 2013).

2.5.8. Tanımlayıcı Dinleme

Konuşmacının ses tonundaki değişimler, ses volümü, vurgulamalar, nüanslar dinleyici için mesajların anlaşılmasında ipuçları sunmaktadır. Dinleyicinin de konuşmacıyı isteklendirmek ve teşvik etmek amacı ile konuşmaya dâhil olduğu “ hıh, evet... ”, “ evet anlıyorum... ”, “ devam edin... ” gibi cümleler ile teşvik ettiği dinleme türüdür. Tanımlayıcı dinleyicinin ses ile ilgili değişimleri ve kelimelerin başlangıçta, ortada ve sonda nasıl ifade edilmesi gerektiği konusundaki bilgisi anlamlandırma açısından önem taşır. Aynı zamanda dinleyicinin, konuşmacının sözsüz mesajlarını dikkatli bir şekilde incelemesi gerekmektedir (Gürüz ve Eğinli, 2013).

2.6. Dinleyiciler ve Dinleme Davranışları

Bir gruptaki dinlemeyen kişiler dinleme sırasında görülen önemli ayırt edici bir faktördür. Dinlememe dinleyici olan kişinin fiziksel ve psikolojik olarak konuşan kişi yâda konu ile ilgili olmaması durumudur. Genellikle dinlemeyenler başka bir işle uğraşabilir, biri ile konuşabilir, kitap okuyabilir, çevreyi gözlemleyebilir sözsüz olarak dinlemiyorum mesajı verdiği gibi aynı zamanda zihinsel olarak da orada olmadığını göstermektedir. En iyi dinleme stili herkes tarafından merak edilmektedir anlatılan konuya amacına kişinin ilgisine ve özelliklerine göre farklılık göstermektedir. Örneğin borsada çalışan biri için zaman çok önemlidir, kızının arkadaşları ile olan problemini dinleyen bir anne için kızı önemlidir. Ders dinleyen öğrenciler için içerik önemlidir. Kitty Watson, Larry Barker, James Weaver dinleme ile ilgili gerçekleştirdikleri araştırmalar sonucunda dört tipte dinleyicinin bulunduğunu ifade etmişlerdir (Beebe, Beebe ve Redmond, 2005).

Kişi odaklı dinleyiciler: Kişi odaklı dinleyiciler, dinledikleri kişilerin hislerini ve duygularını dinlemede daha yetenekli ve daha rahattırlar. Empati kurma ve ortak ilgi alanları bulmaya daha çok yakındırlar. Bu dinleyiciler karşısındaki kişiyi dinlerken kişiler arası bağlar kurmak isterler.

Eylem odaklı dinleyiciler: Eylem odaklı dinleyiciler, kısa, düzenlenmiş ve hatasız bilgileri dinlemeyi tercih ederler. Bu kişiler uzun hikâyeler ve bir şey anlatırken ara verilmesinden hoşlanmazlar. Eylem odaklı dinleyiciler çok sayıda anekdotla ve tekrarlayan düzensiz bilgi parçalarıyla dolu bir mesajı dinlerken "sadete gel " diyebilir

ya da "ben bu bilgiyi ne yapayım" diye düşünebilir. Kişi odaklı dinleyici anlatan kişinin duygularına odaklanırken, eylem odaklı dinleyiciler fikri yâda espriyi bilmek isteyeceklerdir. Eylem odaklı dinleyicilerin yeni bilgileri dinlerken daha şüpheli olarak yaklaştıkları görülmektedir kendilerine ulaşan bilgileri olduğu gibi kabul etmek yerine mesajın doğruluğunu yâda yanlışlığını belirlemek için sorgulama eğilimi göstermektedirler.

İçerik odaklı dinleyiciler: Karmaşık ve detaylı bilgileri dinlemeye eğilimlidirler. İçerik odaklı bir dinleyici, bir mesajdaki önermelere ayrıntılara ve delillere odaklanır. Hatta bir mesaj yeterli derecede delil ya da ayrıntı içermiyorsa dinleyici tarafından reddedilmektedir. Eylem ve içerik odaklı dinleyiciler de duydukları mesajları sorgulama eğilimi gösterirler. İçerik odaklı dinleyiciler, kişi ve gruplarla iletişimde daha az rahatsızlık duyarlar.

Zaman odaklı dinleyiciler: Kendilerine iletilen mesajların kısa ve öz olmasını isterler. Bu dinleyiciler, dinlemek için tam olarak ne kadar zamanları olduğunun her zaman farkındadırlar. Yapılacaklar listesinde genellikle çok iş bulunmaktadır. Bu nedenle kendilerine iletilen mesajların kısa ve net olmasını istemektedirler.

Yapılan bu sınıflamanın dışında birçok araştırmacı dinleme ve dinleyici türleri konusunda farklı yaklaşımlar öne sürmektedir. Bir görüşe göre dinleyici türleri "yetersiz, kalıplaşmış, yüzeysel, görünüşte, seçerek, duyguya saplanarak, savunucu, tuzak kurucu " olarak belirtilmektedir. Dinleyici ele alan türlerden görünüşte dinleyenler dinliyor gibi görünmesine karşın iç dünyaları başka bir yerde olduğu yâda karşıdaki kişinin söylediğinden daha önemli bir konuyla ilgili olanlardır bir diğer dinleyici türünü oluşturan seçerek dinleyenler ise karşıdakinin söylediklerinden sadece ilgilendiklerini dinlemekte diğer söylenenleri dinlememektedir. Dikkatlerine çekecek bir sözcük yâda ifade ortaya çıkıncaya kadar "görünürde dinleyici" olarak kalmakta daha sonra ilgilendikleri bölümü dinlemeye başlamaktadırlar. Örneğin sınıfta öğretmenlerini dinlemeyen öğrencilerin öğretmenin birden son yazılıdan sadece tek kişinin iyi not aldığını söylemesi üzerine gerçek dinleyici konumuna geçtikleri görülmektedir. Savunucu dinleyiciler her ne duyarlarsa söyleneni kendilerine yönelmiş bir saldırı olarak algılamakta ve hemen savunmaya geçmektedir. Tuzak kurucu dinleyiciler hiç ses çıkarmadan dinlemekte çünkü dinledikleri bilgiden yararlanarak karşıdaki kişiyi zor

duruma sokacak fırsatlar yakalamaya çalışmaktadır. Yüzeysel dinleyenlerin ise karşıdaki kişinin kullandığı kelimelerin yüzeyinde kaldıkları ve asıl anlama ulaşamadıkları ifade edilmektedir. Dinlemeye karşı gösterilen engeller doğrultusunda dinleyiciler gruplandığında ise zor yâda karmaşık bir konu karşısında dinlemekten kaçınan ve dinlemeyi güç bulan tembel dinleyiciler konuşmacının fikirlerini dinlemeye istekli olmayan ve konuya ilgi duymayan istekli olmayan dinleyiciler konuşmacı ile aynı fikirde olmayan dinleyiciler olarak bir sınıflandırma yapılabilir (Gürüz ve Eğinli, 2013).

2.7. Dinleme Teknikleri

Dinleme bir düşünme etkinliğidir ve bu etkinlik birtakım ilke ve yöntemlerle çok daha etkili bir şekilde kullanılabilir. Etkin dinleme sadece söylenenleri duymak değil, aynı zamanda bu söylenenlerin önemli noktalarına dikkat etmek, kavramak ve değerlendirmektir. Ayrıca etkin dinleme aktif bir süreçtir. Aktif olma ve dinleme kişiye bazı faydalar sağlamaktadır. Bunlar; konuya daha hâkim olabilmek, konuya dâhil olmak, not almak ve anlatım esnasında daha az sorunlarla karşılaşmak ve başarılı olmaktır (Ekici, 2013).

2.7.1. Etkin Dinleme Kuralları

Çağımızda bir düşünceyi, olayı, durumu ya da herhangi bir konuyu yeterince kavrayabilmek için çeşitli yöntemler kullanılmaktadır. Araştırmacıların bazıları, kişilerin genelde üç temel basamakta olaylar ve durumlar karşısında fikir yürüttüklerini ifade etmektedirler. Bunlar; gözleme anlama, dinleme anlama ve okuma anlama şeklinde sıralamaktadır (Gürüz ve Eğinli, 2013).

Üç ana unsurdan oluşan dil becerilerinden biri olan dinleme, bireyin sesleri bilinçli olarak, bilerek ve isteyerek algılamasıdır. Bu özellikleriyle dinleme işitmeden ayrılır. Hem dinlemede hem de işitmede temel araç kulaktır. Yalnızca algıladığı sesi beyine iletir. Beyine giden sesler kimi zaman işitilmekte kalırken kimi zaman ise dinlenir. Bu sebeptir ki işitmede bir standarttan söz edilebilirken dinlemede herhangi bir standarttan söz edilemez. Dinleme beyindeki dinleme merkezinin eğitimi ile ilgilidir. Bu da kişiden kişiye farklılık göstermektedir (Ekici, 2013).

Buna göre etkin bir dinlemenin kuralları şöyle sıralanabilir (Ekici, 2013);

Dikkati Belli Bir Konuda/Olayda Toplamayı Öğrenmek: konuşma gibi dinleme sürecinde de konuşan bireyin gönderdiği sözlü veya sözsüz mesajlara dikkatli bir şekilde odaklanmak gerekir. Dinleme sırasında mesajı gönderen kişiyle göz teması kurmak, yüz ifadeleriyle geri bildirim göndermek, bedenin duruşunu konuşan kişiye doğru hafif eğik duruma getirmek, konuşmacıdan çok uzak veya çok yakın durmamak dikkati toplama konusunda oldukça faydalı hususlardır.

Mesajı Anlamaya Çalışmak: burada dinleyici, bilgiyi değerine ve kendisiyle alakalı olup olmamasına göre yargılayarak seçer ve özümser. Etkin dinlemede; tüm mesajları doğru ve eksiksiz anlamak temel hedeftir.

Mesajı Değerlendirmek: Dinleme sürecinde dinleyici; mesajı ölçüp tartar, konuşmacının anlatmak istediği hususları, gerçek anlamını ve mesajın geçerliliğini, mesajla ilgili şüphelerini sorgular, konuşmacının fikirlerini ölçütlerle karşılaştırır, başka bir ifade ile mesajı değerlendirir.

Etkin Dinlemeyi, Sessiz Olmakla Karıştırmak: Anlama ve işitme fikirlerindeki ana fikri kavrama yeteneğini gerektirmektedir. Dinleyici mesaj gönderen kişinin adımlarını takip edip ona uymalı ve söylenenleri aktif bir şekilde zihninde işleme sokmalıdır.

2.8. Dinlemenin Önündeki Engeller

Araştırmalar genellikle sözlü mesajların %50-60'lık bir bölümünün anlaşılmadığı unutulduğu yâda yok sayıldığını göstermektedir. Bu durumun ortaya çıkmasında " ne söylediğine dikkat etmemek, mesajı duymuş gibi davranmak, konuşma içerisinden belirli bölümleri seçmek “ özenli dinlemeye çalışırken belirli noktalara odaklanmanın neden olduğu belirtilmektedir (Thompson vd. 1999).

Dinleme konusunda birçok yanlış anlama bulunmaktadır birincisi dinlemenin oldukça kolay olması ve çok az bir enerji gerektirmesidir genel olarak dinleme konuşan kişinin konuşmasını bitirene kadar sessiz kalmayı konu hakkında bir düşünce üretmeksizin beklemeyi gerektirir. Bu etkin olmayan bir dinlemedir. Etkili bir dinleme dinleyicinin de katılımını gerektirdiği için enerji harcanmasını gerektiren aktif bir

eylemidir. Aslında önemli hızlı düşünmek değil konuşan kişiyi algılayabilmektir. Duyduklarına anlam vererek buna ilişkin düşüncelerini daha sonra ifade edebilmeyi gerektirir. Gerçekte etkili bir dinleme hızlı bir tavşandan daha çok kaplumbağa olmayı gerektirir. Yarışı kazanmaya odaklanan bir tavşan detayları kaçırarak birçok risk alabilir. Bu nedenle iyi bir dinleyicinin aşamalı olarak dinlemeyi gerçekleştirmesi yeterli olmaktadır (Hopper, 1984).

Kişiler arası iletişimde kişiler zamanlarının çoğunu dinleyerek geçirmektedirler. Ancak bu konuşmayı dinledikten 24 saat sonra söylenenlerin yarısı unutulur. Zamanın ilerlemesine bağlı olarak, bu durum daha da kötüye gitmektedir. Sonuçta söylenenlerin ya da anlatılanların ancak dörtte biri hatırlanabilir. Kişiler arası iletişimde iyi dinlememenin nedeni ya da dinleme engeli öncelikle kişinin kendisidir. Kişilerin dinledikleri konulara olan ilgisi yâda bu konuları yorumlama sırasında vermiş oldukları anlamlar kişiler özgü olarak farklılık göstermektedir. Dikkatsiz dinleme televizyon programlarını izlerken zapping yapmaya benzemektedir. Dinlerken aynı zamanda kısa sürelerle başka konulara, düşüncelere dikkatin verilmesini ifade etmektedir (Thompson vd. 1999).

Etkili bir dinlemeyi engelleyen faktörleri şu şekilde ifade etmek mümkündür (Beebe, Beebe ve Redmond, 2005, Tubbs ve Moss, 1991).

Kendine dönük olmak: Genellikle daha çok kendi ihtiyaçları ile ilgilidirler. Bu kişilerle yapılan diyaloglarda fikirleri, deneyimleri ve hikâyeleri sürdürmekte zorlanılır. Bu soruna diyalog narsizmi adı verilmektedir. Dinlemek dışında birçok şey yapmakla meşguldür. Genellikle konuşan kişinin sözünü kesme eğilimi göstermektedir. Amaç dikkatı kendi üzerine çekmektir. Bu tarz dinleyici bir kişiyi dinlerken kendi düşüncelerine döndüğünü fark ettiğinde dinlemeye yoğunlaşmak için çaba göstermelidir. Kişinin kendini zihinsel olarak dinlemeye adapte etmesi gerekir.

Kontrolsüz duygular: Kelimeler kişiler için farklı anlamalara sahiptir. Örneğin, argo kullanılmayan bir ortamda büyümüş iseniz birisi konuşurken argo sözcükler kullanıldığında sözler dikkatinizi dağıtabilir ve kişiler arası çatışmaya neden olabilir. Birçok zamanda kelimeler değil kavramlar ve fikirler duygusal patlamalara neden olurlar. Örneğin genellikle talk-show programlarında lafebeliği yapılması ile konukların birbiri ile çatışma yaşadığı görülmektedir eğer ki siz birisini dinlerken kendinizi

kontROLSÜZ duygular içinde hissediyorsanız bu durumda hemen üzerinde konuşulan konuya odaklanmaya çalışmanız gerekmektedir.

Konuşmacıyı eleştirmek: Dinleyici eğer konuşmacıyı eleştiriyorsa mesaja odaklanamamaktadır. Genellikle dinleyicinin dikkati konuşmacının giyimi, vücut şekli, boyu, yaşı, takıları, saç şekli vb. sözsüz unsurlara takılmaktadır. Konuşan kişiye eleştirel bir tavırla yaklaşarak incelemek ve bu inceleme sonucunda değerlendirmeler yapmak yargıda bulunmak kişinin kendisine dönmesine neden olur.

Kişi kendi ile iç konuşmalara yapmaktadır. Bu nedenle de dikkati mesajdan çok kişide, daha sonrada kendisinde olmaktadır. Etkili bir dinleyici konuşmacının olağan olmayan sözlerini ayırt eder, diksiyonunu, aksanını, ses biçimini vb. belirgin özellikleri ayırt eder ancak bu ayrıntılara takılarak dikkatini veremez. Bazı dinleyiciler ise konuşurken sıkıcı olan, yere bakan, nesnelerle oynayan, çok çekici ve uygun olmayan kıyafetler giyen konuşmacılar karşısında ayrıntılara takıldıkları için konuşmayı dinleyemezler. Bu dinleyici özelliğini gösteren bir kişinin, konuşan kişinin gürültü yarattığını hissettiği anda “ bunların beni mesajı dinlemekten alıkoymasına izin veremeyeceğim “ gibi bir cümle ile dikkatini toplamaya çalışması gerekir.

Konuşma hızı ve düşünce hızı farkı: İnsanların konuşma hızından daha hızlı konuşuyor olması, bir dinleme tuzağı meydana getirmektedir. Ortalama olarak bir insan dakikada 125 kelime konuşabilmektedir. Zihin ise bir dakikada 600 – 800 kelimayı işleme yetisine sahiptir. Bu durumda kişinin zihninin bu kelimeleri işleme hızı ile konuşma hızı arasındaki farklılık nedeni ile dinleyicinin dikkati dağılabilmektedir. Bu sorunu yaşayan bir dinleyici, konuşmacının hızı ile dinleme hızı arasındaki zamanı özetlemeler yaparak değerlendirebilir. Belirli periyotlarla konuşan kişinin söylediğini özetlemek konuyu daha iyi anlamaya yardımcı olmaktadır.

Dikkati Kaydırmak: Duyma ile ilgili çok fazla problem yaşandığında ya da çok fazla uyarıcının aynı anda gelmesi durumunda kişinin dikkati dağıldığı için dinleme güçleşir. Aynı zamanda çeşitli psikolojik nedenlerle de dikkatin odaklanması engellenir. Örneğin, kişi stres nedeni ile dikkatini veremiyor olabilir. Bazı kişiler bir iş yaparken aynı anda diğer işi de aynı etkinlikte yapabilmektedirler. Ancak birçok kişinin böyle bir yeteneği bulunmayabilir. Duygu yüklü sözcükler çabuk kabul görür ve dinleyenler üzerinde etki yaratır. Duyguları harekete geçiren bir konuşma karşısında duygusallığa

takılarak gerçeklerden uzaklaşmakta doğru değildir. Özellikle belirli mesleklerde (yönetici asistanlığı gibi) hem dinlemek, hem de not almak telefona cevap vermek gibi birçok görevin aynı anda yapılması gerekmektedir. Dikkatin işler arasında eşit olarak paylaştırılması ile başarı sağlanabilir. Yapılan araştırmalar erkekler ile kadınlara arasında dikkat konusunda farklılıklar olduğunu ortaya koymaktadır. Araştırma sonuçlarına göre erkekler iyi bir dinleyicidirler. Çünkü genellikle konuşan kişinin mesajına odaklanmakta ve dikkatinin dağılmasını engelleyebilmektedirler. Kadınlar ise iyi bir dinleyici olma çabası içerisinde aynı anda bir taraftan dinlerken diğer taraftan başka birisine yanıt verebilmektedirler.

Aşırı bilgi yüklemesi: Kişilerin dinlerken dikkatinin dağılmasının en önemli nedenlerinden biri de, bilgi çağında çok fazla bilginin aynı anda ulaşmasıdır. Örneğin, bir iş yerinde fax makinası, bilgisayar, cep telefonları, müşteriler vb. aynı anda birçok ses kişinin dinlemesine engel olabilmektedir. Bir kişi ile konuşurken bu tür bilgi kesintilerine karşı dikkatli olmak gerekir. Özellikle karşı tarafın söyledikleri önemli ise, “ bu konuşma için uygun bir zaman mı, daha uygun bir ortam yaratabilir miyim? “ diye kişinin kendine sorması gereklidir. Göz teması, onaylayan bir yüz ifadesi gibi karşıdaki kişinin konuşmasını göstermek için uygun koşulların yaratılmasına özen gösterilmesi gerekmektedir.

Dış gürültü: Kişilerin iletişim kurduğu esnada çevrelerinde bulunan birçok ses iletişime dâhil olmaktadır. Dinleyen kişinin kendinden kaynaklanan bir neden ile az duyma olabileceği gibi, çevreden gelen gürültülerde sesin duyulması engellenebilmektedir. Bununla birlikte konuşmacının ses tonu dinleyenlere ulaşmada yetersiz kalabilmektedir. İletişime dâhil olan sesler birçok zaman mesajın algılanmasını engellemekte birçok zamanda yanlış anlaşılmasına neden olabilmektedir. Örneğin, ev ortamında baba ile anne konurken, yoldan geçen arabaların sesleri, çocuğun odasından gelen müzik sesi, içerideki odadan gelen televizyon sesi, bebek ağlaması gibi birçok ses konuşmayı bölmekte ve dinlemeyi engellemektedir. Dinlemenin etkili olabilmesi için mümkün olduğunca çevredeki gürültü faktörleri azaltılmaya çalışılmalıdır.

Dinleyici huzursuzluğu: Bazı kişiler başka kişiler ile diyalog kurmaktan huzursuzluk duyarken, bazı kişilerde dinlemekten huzursuzluk duyarlar. Dinleyici huzursuzluğu konuşan kişinin mesajlarını yanlış anlama veya yorumlama ya da bu

mesajlara psikolojik olarak uyum sağlayamama gibi bir durum ortaya çıkarabilmektedir. Dinleyici huzursuzluğu birçok zaman kişinin dinleme sırasında mesajları kaçırmak endişesi ya da anlayamama korkusu yaşadığında ortaya çıkmaktadır. Bu endişe ve korku mesajların yanlış anlaşılmasına neden olabilmektedir. Bu nedenle dinleyici huzursuzluğuna kapılan kişilerin dinlerken not alması ya da ses kayıt cihazı kullanması hatırlamayı kolaylaştırmaktadır. Bu yöntem daha çok telefon ile konuşmada kolaylık sağlarken, yüz yüze konuşmalarda da koşullar (röportaj, iş görüşmesi vb.) uygun olduğunda izin istenilerek gerçekleştirilebilir.

Konuyla ilgili olmama: Kişinin konu hakkında bilgisi yoksa bu durumda konuyu anlaması oldukça güç olacaktır. Aynı zamanda konu ilgisini çekmiyorsa dikkatini veremeyecektir.

Söz kesme: Birçok dinleyici konuşmacı sözlerini bitirmeden bahsedilen konu hakkında bilgisi olduğu için söz keserek konuya eklemeler yapmaya çalışır. Konuşmacı konuşma planı içerisinde o noktaya gelmek istiyor olabilir ya da konuşmacı farklı bir bakış açısı sunacaktır. Konuşmacıya gerekli zamanı vermek gerekir.

Ayrıntılara odaklanmak: Konuşmanın genel hatlarını anlamak detaylar hakkındaki bilgilerinde akılda kalmasını sağlar. Ancak rakamlara, istatistiklere, örneklere vb. detaylara takılmak konunun tam olarak anlaşılmasını engeller.

Önyargılı yaklaşmak: Bazı dinleyiciler kendi inançları, değerleri, doğruları doğrultusunda bir konuşmacı ile karşılaşmadı iseler bu durumda konuşmacının söylediklerini detaylı bir şekilde not alarak, soru sorarak duymak istediği bir biçimde ifade edilmesi için mücadele verir.

Etkisiz beden duruşu: Etkili dinleyenlerin beden duruşu açık ve konuşmacıya yoğunlaşmış olduğu mesajını verir. Etkisiz dinleyicilerin ise özensiz oturuşları, etrafa gezinen bakışları vardır. Bir soru sorulduğunda irkilmeleri bu nedenledir.

Şaşkınlık yaratma: Bir konuşma sırasında belirli bir noktada, dinleyiciler konuşmacının ilgisini sorularla, katılımları ile çekerler. Konuşma sürekli o noktaya odaklı ilerler. Diğer dinleyiciler bu durumu şaşkınlık ile izlerler adeta dışlanmış olmalarına göz yumarlar.

Zor sözcükleri atlama: Yetersiz dinleyiciler zor sözcükleri atlarlar. Etkili dinleyiciler ise her dinledikleri konudan yeni bir sözcük öğrenme çabası içindedirler.

Düş kurma: Konuşma hızı düşünme hızına göre oldukça yavaştır. Bu nedenle arada kalan sürede hayal kurmak, farklı düşüncelere dalmak mesajın ana hatlarını kaçırmaya neden olur.

2.9. Dinleme Becerisini Geliştirmek

Dinleme becerisinin ölçülmesi konusunda Wayne State Üniversitesinden Prof. Paul Cameron, öğrencilerin bir dersi gerçekten ne kadar etkili dinlediklerini test etmek için ünlü bir deney gerçekleştirmiştir. Psikoloji dersi sırasında, Cameron gelişigüzel aralıklarla bir silahı ateşlemiştir. Daha sonra öğrencilere silah her defasında patladığında neler düşündükleri hakkında sorular yöneltilmiştir. Elde ettiği sorular şöyle sıralanmaktadır (Caputo, Hazel ve McMahon, 1994).

- Kız ve erkek öğrencilerin % 20'si erotik şeyler düşünüyordu.
- Öğrencilerin % 20'si geçmişten bir takım şeyler hatırlıyordu.
- % 8'i dini konularla ilgili düşüncelere sahipti.
- Öğrencilerin geri kalanı endişeli, hayale dalmış ya da yemekle ilgili düşüncelere sahipti.
- Ortalama olarak % 12'si aktif dinlemede bulunan sadece % 20 lik bir bölüm derse tüm dikkatini vermekteydi.

Bir konuşma sırasında karşıdaki kişiye odaklanabilmek için çok basit aşamalardan oluşan bir uygulama söz konusudur. “ Dur, bak, dinle, soru sor, içerik üzerinde düşünme “ olarak özetlenebilir (Beebe, Beebe ve Redmond, 2005).

Dur: Bir konuşma esnasında karşıdakini dinlerken kişinin kendi kendisi ile iç konuşmalar yapmasını engellemesi gerekmektedir. Dinleme yetisinin en önemli özelliği dinleyicinin karşı tarafın mesajlarına odaklanmasıdır. Dinlerken ne yaptığınız ya da ne yapmadığınız oldukça önemlidir. Abraham Maslow tarafından geliştirilen dört basamaklı öğrenme modeli ile kişiler dinleme yeteneklerini geliştirebilirler:

- Bilinçsiz beceriksizlik: Kişi kendi becerisinin olmadığını farkında değildir. Örneğin, dinleme konusu ile bir bilgisi yoksa kendisi ile iç konuşma

yapmasının dinleme için bir engel olduğunun ve böyle bir davranışta bulunduğunun farkında değildir.

- **Bilinçli beceriksizlik:** Bu aşamada ise, kişi bu yeteneğinin olmadığını farkındadır. Örneğin dikkati çabuk dağılan bir dinleyici olduğunu bilmektedir, ancak bunu nasıl aşabileceği bilgisine sahip değildir.
- **Bilinçli beceri:** Kişi ilgili konu hakkında bilgiye sahiptir, ancak bu bilgisini uygulaması için fırsatı olmamıştır. Kullanmaya başladığında becerisini bir alışkanlığa dönüştürme çabası göstermesi gerekmektedir.
- **Bilinçsiz beceri:** Kişinin sahip olduğu beceriler kişi farkında olmadan diğer bir ifade ile refleks şekilde gerçekleşmektedir.

Bak: Kişilerin duygularını, düşüncelerini, tavırlarını iletmede iletişim süreci çok önemli bir rol oynar. Dinlemeyi etkin kılan bir özellikte kişilerin sözlü ifadelerle dikkat etmenin yanında sözsüz ifadelerini de gözlemlemektir. Sözsüz ifadeleri incelemek sözel ifade ile çelişen yanların olup olmadığını değerlendirmek mesaja daha fazla odaklanılmasını sağlamaktır. Aynı zamanda konuşan kişi ile göz teması kurmak, kişiye odaklanmayı mümkün kılmaktadır. Dinleyicinin göz teması kurmak yerine çevreyi izlemesi, saatine bakması hem konuşan kişiyi rahatsız etmekte hem de dinleyicinin mesajları kaçırmasına neden olabilmektedir. Ancak burada dikkat edilmesi gereken önemli bir noktada kişinin sözsüz mesajlara dikkat ederken konuşan kişiye karşı eleştirel bir yaklaşımda bulunmaması gerekir.

Dinle: Sözlü mesajları daha iyi anlamak için dikkat etmek, verilen mesajlara yönelik verilere, ayrıntılara odaklanmak gereklidir. Bu nedenle kişinin dinlerken neden dinlediğine ilişkin bir yanıtının olması gerekir. Dinlemenin amacını öğrenmek, değerlendirmek, moral vermek dinlemede odaklanmayı sağlamaktadır. Örneğin, bir arkadaşınız size babasının kalp ameliyatı geçirdiğinden bahsediyor ise bu durumda babasının hastaneye ne zaman yattığı, hangi hastane olduğu ayrıntılar yerine onun duygularına odaklanmak gerekir. Bu nedenle dinleme konuşan kişiye moral vermek amacına yönelik olmalıdır.

Soru sor: Konuşan kişi bazen başka ayrıntılara takılarak konuşulan konudan uzaklaşabilir ve dinleyicinin de dikkatini dağıtabilir. Bu nedenle dinleyicinin konuşan

kişiyi sorular sorarak yönlendirmesi gereklidir. Örneğin, anlatılan konuya ilişkin nasıl hissettiği, neler düşündüğü vb. noktada sorular sorulabilir.

İçerik üzerinde düşün: Kişinin kendi kendisine ulaşan mesajı anlayıp anlamadığını denetlemesinin en iyi yolu mesajdan ne anladığını tekrarlamak ve kendi anlayışı ya da düşünceleri ile kontrol etmektir. Ve sonucunda da anladığını konuşan kişiye iletmeştir. Örneğin, Sen demek istiyorsun ki... Şunu mu anlatıyorsun?, dediklerinden anladığımı kadarıyla... gibi cümleler ile anladıklarını aktararak doğru anlayıp anlamadığını kontrol edebilir (Beebe, Beebe ve Redmond, 2005).

Dinlemeye istekli olmak ve hazırlanmak: Dinleyicinin ilgili konuda dinlemeye istekli olması gerekir. Konu ile ilgili olmaması ve dinlemeye ihtiyaç duymaması durumunda isteksiz olan dinleyici konuşan kişiye ve konuya dikkatini veremeyecektir. Dinleyicinin dinlediği konudan hoşlanması, dinlemeden bir beklentisinin olması dinleme eylemine odaklanmasını etkilemektedir. Her dinleme eylemi bir hazırlık gerektirir. Bu hazırlık dinleyicinin dinlemek için zihinsel, fiziksel ve psikolojik olarak kendini hazır hissetmesi ile ilgilidir. Diğer bir ifade ile tüm dikkatini konuşan kişiye verebilmeye hazır olmasıdır. Bir yönetici bir gün içinde farklı ve çok sayıda kişi ile görüşme yaparak dinler. Bir hemşire ya da doktor bir gün içinde çok sayıda hastayı dinler. Bir santral görevlisi çok sayıda telefon görüşmesi yapar ve dinler... Dinleme başlı başına önemli bir zihinsel enerji ve dikkat gerektiren bir süreçtir. Hazırlığın son bölümü ise dinleyicinin konuşan kişiye dinlemeye hazır olduğunu duruşu, bakışları, gülümsemesi ve kelimeleri ile göstermesini kapsamaktadır (Beebe, Beebe ve Redmond, 2005).

Dikkatli olmak: Etkili bir dinleme, bir spor ya da müzik aletine gösterilen özene benzer bir ilgiyi vermeyi içerir. Konuşmaktan daha çok konuşan kişiye odaklanmış bir dinleme durumu içinde sabit kalmayı gerektirir. Bir kişinin ortalama okuma hızı dakikada 400 kelimedir. Genel olarak bir dakikada anlama hızı 600 kelimedir. Fakat bir konuşmacı dakikada ortalama olarak 125 kelime konuşabilmektedir. Yani dinleyici konuşandan daha hızlı düşündüğü için zihinde belirli bir zaman boşluk oluşmaktadır. Bu boşluk genellikle dinleyici tarafından başka düşünceler ya da hayallerle doldurulmaktadır. Etkili bir dinleyici zihinde meydana gelen bu boşluğun farklı düşünce ya da hayallerle dolmasını engellemek için dinlemeyi engelleyen ya da bozan nesneleri

azaltmakta ya da dinlemeyi bölmesini engellemek için çaba göstermektedir (Caputo, Hazel ve McMahon, 1994).

Temel düşünceleri dinlemek: Dinleme süreci içinde konuşmacının tüm söylediklerinin hatırlanması mümkün olmamaktadır. Bu nedenle dinleyicinin belirli bir amaç doğrultusunda belirli düşünceleri, belirli noktaları belirleyerek buna yönelik bir dinleme gerçekleştirmesi yararlı sonuçlar elde etmesini sağlamaktadır. Kişinin beyni konuşmasından dört kat daha hızlı çalışmaktadır. Ekstra kalan zamanda bu belirli ana noktalara ilişkin sorular düşünmek, dinlemenin niteliğini arttırmaktadır (Caputo, Hazel ve McMahon, 1994).

İçsel algılamadan kaçınmak: İçsel algılama, dinleyicinin konuşmacının söylediklerinden duygusal olarak etkilenmesi ve buna bağlı olarak düşüncesiz bir biçimde cevap vermeyi ya da dinlemeden uzaklaşmasına neden olmaktadır. Belirli duygusal ifade biçimleri, önyargılar duygusal körlüğe neden olarak kişilerin belirli kelimeleri duymamasına ve algılayamamasına neden olabilir. Diğer bir içsel algılama tehlikesinde konuşan kişinin söylediklerine ilişkin yargılama yapılmasıdır (Caputo, Hazel ve McMahon, 1994).

Genellikle dinleyici kendisi için tehlike işareti içeren bir kelimedenden sonra duygusal yoğunlukla kişinin daha sonra söylediklerini duymamakta ve nasıl bir sonuca bağladığında tahmin edememektedir (Beebe, Beebe ve Redmond, 2005).

Yargılama ve savunuculuğu bırakmak: Dinleyicinin yargılayıcı ve eleştirel olmaması, konuşan kişinin söylediklerinin özünü anlamaya çalışması gerekir. Dinleyicinin dinlemeye eleştirel olarak yaklaşması konuşan kişinin söylediklerini anlamasını hatta doğru olarak duymasını dahi engellemektedir. Dinleyicinin kişi ya da konu hakkında bir ön yargısının bulunup bulunmadığını değerlendirmesi gerekir. Eğer olumsuz bir önyargı söz konusu ise dinleme sırasında eski deneyimler, düşünceler konuşan kişinin söylediklerinin doğru olarak anlaşılmamasına neden olabilmektedir. Savunuculuk, dinlemede etkinliğin bozulmasına neden olan bir faktördür. Savunucu davranışın temel nedeni ise duygusal bir kapana yakalanmaktır. Savunucu dinleyici konuşan kişinin kendisi ile ilgili bir atak yapacağını düşünmekte ve tüm dikkatini bu atağa göre düzenlediği için etkili bir dinlemeye kendini kapatmaktadır. Dinleyici düşmanca duygular içinde bulunmakta bu duygusal durum ise gelen mesajların bir

kısının ya da tamamının reddedilmesine neden olmaktadır. Dinleme, tehdit içeren mesajlardan bir kaç ve tutarsız mesajlara savunma tepkilerinden oluşan bir süreç haline gelmektedir. Savunucu bir dinleyici, konuşan kişinin söylediklerinin tamamını duyamamaktadır. Savunuculuk kazanmak için dinlemeye neden olabilmekte, diğer kişileri dinlemek için bir engel oluşturmaktadır. Dinleyici savunucu bir tutum içerisinde dinlediği zaman, dinleme zamanını konuşan kişinin söylediklerini çürütmeye yönelik düşünceler ve argümanlar üretmekle harcamaktadır. Savunuculuk aynı zamanda düşüncelerin değişmesi konusunda duyulan bir korkunun işaretidir. Savunucu bir dinleyicinin zihninde endişe, panik ve korku nedeni ile oluşan kümelenmiş düşünceler bilinçli düşüncelerin dağılmasına neden olarak, dengesiz ve tutarsız düşüncelerin yer almasını sağlar. Savunucu bir dinleyici kaçınmak ve seçmek olmak üzere iki türlü savunma stratejisi kullanır. Kaçınmak, kötü düşünce ve fikirleri duymaktan kaçmak anlamına gelir. Seçmek, ise konuşan kişinin söylediklerine seçici bir dikkat gösterme, seçici olarak algılama ve seçici olarak hatırlamayı beraberinde getirir. Seçici dikkat ve algılama sadece dinleyicinin ilgisini yönelttiği belirli şeylerin duyulmasını beraberinde getirir (Gürüz ve Eğinli, 2013).

2.10. İyi Bir Dinleyici Olmak İçin İpuçları

İyi bir dinleyici olmak aranan bir kişi olmayı sağlar. Özellikle günümüzde kendini ifade etmek isteyen çok sayıda kişi olduğu için, dinleyen kişilerin değeri artmıştır. Ancak dinlerken etkili olabilmek çok önemlidir. Bu nedenle etkili ve iyi bir dinleyici olmak için belirli noktalara dikkat edilmesi gereklidir. Bu noktaların şu şekilde ifade edilmesi mümkündür (Robertson, 2002, Johns, 1996).

Konuşmacı ile göz teması kurmak: Yüz yüze birebir görüşmelerde konuşan kişi ile göz teması kurmak daha kolaydır. Küçük grup içerisinde dinleyici konumunda bulunulduğunda ise, ön sıraya oturmak konuşmacıya dikkatli bir şekilde bakarak göz teması sağlamak mümkündür. Konuşmacının sözsüz mesajlarına dikkat etmek (yüz ifadeleri, beden duruşu vb.) dikkati yoğunlaştırmayı sağlamaktadır. Dinleme sırasında etraftaki nesnelere ve kişilere bakmamalı, yanında ki ya da etrafındaki kişilerle konuşmamalıdır.

Fiziksel olarak konuşan kişi ile ilgili olmak: Dinleyici beden duruşu, yönelişi ile konuşan kişiye dinlediğini ve ilgili olduğunu belli etmelidir. Aktif bir dinleyici olarak enerjisini ve dikkatini konuşmaya verdiğini ortaya koymalıdır. Konuşmacıyı onaylayan baş hareketleri, el işaretleri, gülümseme vb. sözsüz ifadelerle destek vermelidir.

Konuşmanın amacını belirlemek: Konuşan kişinin anlattığı konuyu ve içinde bulunduğu durumu algılamak, konuşanın ihtiyacını tanımlamak etkili bir dinleyici olmak için önemlidir. Konuşan kişinin rahatlamak, haber vermek, anlaşılacak, ikna etmek gibi birçok amacı olabilir. Amacının ne olduğunun dinleyici tarafından tanımlanması konunun takip edilmesini kolaylaştırır.

Konuşmacının sözünü kesmemek: Konuşmacının anlatacaklarını belirli bir çerçevede içinde sunabilmesi sözlerinin kendi kontrolünde olmasına bağlıdır. Bu nedenle dinleyicinin konuşmacının sözlerini hatırlatmak, cümlesini tamamlamak ya da soru sormak için sözünü kesmemek gerekir. Genellikle çok heyecanlı ve sabırsız özellikleri bulunan dinleyiciler o anda akıllarına geleni söylemedikleri zaman unutacakları endişesi ile söz keserler. Bazı kişiler de konuşmacının sözünü keserek bu konuda bilgili olduğunu göstermek isterler. Söz kesme hem konuşan kişiyi hem de dinleyiciyi olumsuz etkiler.

Not almak: Konuşmacının söylediklerini daha sonra hatırlamak ya da belirli noktalarda soru sormak amacıyla not alınabilir. Not almak, konuşmacıya önem verildiğini ve konuştuklarının önemli olduğunu hissettirmektedir. Dinleyici not alırken konuşan kişinin tüm söylediklerini yazmaya çalışmamalı, kendisine göre geliştirdiği bir not alma sistemini (kısaltarak yazma, anahtar kelimeler, maddeleme vb.) kullanmalıdır.

Özetleme yapmak: Konuşanın izin verdiği ya da bir tepki beklediği durumlarda dinlenen konu hakkında anlamlı yorumların yapılması konuşmacıyı yönlendirmede ve konuşma konusunda farklı bilgilerin verilmesinde etkili olabilir. Dinleyen kişinin belirli bazı noktaları konuşmacıya ifade etmesi konuşmacıya dinlendiğini de göstererek motive etmektedir.

Soru sormak: Konuşmacının soru sormak için izin verdiği ya da belirli aralıklarla sessiz kaldığı durumlarda sorular sorarak yanlış anlaşılmayı engellemek, anlaşılmayan noktaların açıklığa kavuşturulmasını sağlamak mümkün olabilir. Bu noktada konuşmacıya çok fazla detaylı bilgi içeren ve konu ile ilgisiz sorular sormaktan

kaçınmak gerekir. Aynı zamanda oldukça genel ya da yüzeysel soruların cevapları belirgin olmayacağı için bu tür soruların sorulmasından da kaçınılmalıdır.

2.11. Beden Eğitimi ve Sporun Tanımı

2.11.1. Beden Eğitimi

Beden eğitimi etkinlik demektir. Vücudun yapı ve fonksiyonunu geliştirebilmeyi, eklem ve adalelerin kontrolü ve dengeli bir biçimde didaktik olarak gelişmelerini sağlamayı, okul çağı sonrası iş ve reaktif faaliyetlerin süresi içinde harcanan fiziki gücü en ekonomik tarzda kullanmayı, dolayısıyla organların kontrolüne metotlu bir şekilde hareket etmesini öğreten bir faaliyet sistemidir. Oyunda ise bedensel hareket ve sportif çalışmaların tümü ile kişilerin performanslarını artırmak ve serbest zamanlarını değerlendirmek amaçlanmaktadır (Aracı ve Aracı, 2014).

DPT (1983)'nin V. Beş yıllık Kalkınma Planı Özel ihtisas Komisyonu Raporunda ise “İnsan bütününe oluşturan ve insanın fiziki ruhi ve zihni niteliklerinin bulunduğu yaşının ve kapasitesinin gerektirdiği verim gücüne ulaştırabilmesi için rekabet olmaksızın yaptığı faaliyetlerin tamamı” olarak yer almıştır (İnal, 2003). Beden eğitimi, insanın sosyalleşebilmesi ve kişiliğini oluşturup doğru bir çizgi üzerinde yol almasında önemli rol oynar. Bireyin beden sağlığını, ruh sağlığını, beden becerilerini geliştirmeye yöneliktir. Gerektiğinde çevresel koşullara ve katılımcıların özelliklerine göre değiştirilebilen esnek kurallara dayalı, oyuna, jimnastiğe, spora dönük alıştırma ve çalışmaların tümünü kapsayan geniş tabanlı bir etkinliktir (Yamaner, 2001).

Tamer ve Pulur (2001)'a göre beden eğitimi ise, kişinin fiziksel hareketlere katılmak suretiyle davranışlarında kasıtlı olarak beden eğitimin amaçlarına uygun (bedensel, duyuşsal, sosyal, zihinsel) değişme meydana getirme sürecidir. Beden eğitiminde eğitimin diğer alanlarında farklı olarak “hareket öğrenme ve hareket yoluyla öğrenme” esas alınmaktadır. Bir başka deyişle beden eğitimi “ fiziksel hareket yoluyla insanın eğitilmesidir ”. Beden eğitimi, motorik ve fiziksel aktiviteler yoluyla genel eğitimin önemli bir safhası olan, kişilik gelişimi ve sosyal gelişimi içeren bir programı kapsar. Tüm kişilerin seçilmiş ve kontrol edilmiş aktivitelere düzenli katılarak eğitimin

özel bir alanı olan maksimal fiziksel-fizyolojik ve sosyal gelişimi meydana getirir (Kasap, Karagözoğlu ve Kemertaş, 1999).

Beden eğitimi, amaçları kapsamında yer alan bazı bireysel etkinlikler ile bireyin kendi kendine yeterli olmasını, uygun davranışlar sergilemesini, idealler edinmesini ve yönlendirilmesini sağlamaya ve korumaya çalışır (Knapp ve Leonard, 1986'dan aktaran: İnal, 2003).

2.11.2. Spor

Yenme ve muktedir olma gibi insanın şuuraltı arzularının tatminini amaç edinen, belirli kurallar içerisinde yapılan, rekabete dayalı sosyalleştirici, bütünleştirici, fiziki, zihni ve ruhi faaliyetlerin bütünüdür (Aracı ve Aracı, 2014). Koludar (1988)'un tanımına göre ise “kişinin belli düzenlemeler içinde fiziksel aktivitesine ve motorik becerilerini zihinsel, ruhsal ve sosyal davranışlarını geliştiren ve bu özelliklerini belirli kurallar içinde yarıştırmasını amaçlayan biyolojik, pedolojik ve sosyal bir uğraştır” (Akt. İnal, 2003).

Karakuş ve Küçük (1999) ise spor için, “spor rekabetin en uygun koşullarda yaşanılmasına olanak sağlar. Başkalarıyla ilişki kurma sosyal öğrenmenin temel koşuludur. Daha değişik bir ifade ile spor, artık sosyal karakteri olan ve kitleleri ardından sürükleyen bir faaliyete dönüşmüştür.” şeklinde açıklamaktadır. Spor, sağlıklı bir kuşağın geliştirilip, yetiştirilmesinde ana eğitim aracıdır. Bireylerin, refahı ve mutluluğu bir bakıma beden ve ruh sağlığının tam ve devamlı olmasına bağlıdır. İnsanların hayatlarını sağlıklı olarak sürdürmeleri, fizik ve ruhi gelişmelerini sağlamalarında sporun yeri büyüktür. Ayrıca, insanların gerek kendi toplumunda gerekse diğer toplumlarda ilişkilerini dostluk içinde devam ettirmelerinde spor uygun bir araçtır (Yetim 2005).

Spor, fiziksel gelişimin yanı sıra sosyal açıdan da önemlidir. Birey spor yoluyla çevresini tanır, iletişim kurar ve kendine olan öz güveni artar. Karizmatik bir yapıya sahip olarak toplum içindeki yerini sağlamlaştırır. Psikolojik açıdan ise, kendini kontrol etmeyi, soğukkanlı olabilmeyi, iradesini kullanabilmeyi ve başarıya güdülenme gibi pek çok olumlu davranışı kazanır. Özellikle çocuk ve genç yaşta spor yapılmıyorsa, bireyin sağlıklı bir gelişim süreci geçirmesi çok zordur (Sevim, 1997). Spor; ferdin tabi

evresini beşeri evre haline getirirken elde ettiği becerileri geliştiren belirli kurallar çerçevesinde araçlı veya araçsız tek veya grupta, bos zaman veya tüm zamanını alacak şekilde profesyonelce, meslekleştirerek yaptığı, sosyal yönüne artırıcı ruh ve fiziği geliştirci, rekabetçi, dayanışmacı ve kültürel bir kavramdır (İnal, 2003).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma, ilişkisel tarama modeline göre betimsel bir araştırmadır. Betimsel tarama Hipotezleri test etmek ya da bazı soruların cevaplarını verebilmek için veri toplayarak yürütülür. Bu modelde esas amaç, var olan durumu olduğu gibi betimleyebilmektir (Karasar, 2005).

3.2. Evren ve Örneklem (Araştırma Grubu / Çalışma Grubu)

Araştırmanın evrenini, 2016/2017 Eğitim-Öğretim yılında Ankara Gazi Üniversitesi ve Erzurum Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümlerinde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini rahat ulaşılabilir örneklem grubundan meydana gelmektedir. Örneklem grubu, 229'u kadın 269'u erkek olmak üzere toplam 498 öğrenci oluşturmaktadır. Anket uygulanan öğrenciler Beden Eğitimi Öğretmenliği Bölümünün 1. 2. 3. ve 4 Sınıfında, öğrenim gören kayıtlı olan gönüllü öğrencilerden seçilmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları ve Verilerin Toplanması

Bu tez çalışmasında veri toplama yöntemi olarak yüz yüze görüşme, veri toplama aracı olarak ise araştırma değişkenlerini ölçmeye yönelik olarak hazırlanmış anket formları kullanılmıştır. Anketlerin uygulanacağı fakültelerde ilgili öğretim elemanlarıyla görüşüp gerekli izinleri aldıktan sonra sınıf ortamında öğrencilere anketin açıklaması yaptıktan sonra öğrencilerin soruları sağlıklı bir şekilde cevaplamaları sağlanmıştır. Anket formları “Kişisel Bilgi Formu” ve “Dinleme Becerileri Ölçeği” olmak üzere iki bölümde sorulan toplam 26 soru ile oluşturulmuştur. I. bölüm olan kişisel bilgi forumunda katılımcılara ilişkin demografik bilgileri belirlemeye yönelik sorular yer almaktadır.

II. Bölümde Cihangir ve Çankaya (2012) tarafından geliştirilen ‘Dinleme Becerisi Ölçeği’ kullanılmıştır. Ölçek 15 maddeden oluşup, 1=hiçbir zaman, 2=ara sıra, 3=bazen, 4=sık sık, 5=her zaman” biçimde 5’li likert tipindedir. Varimax eksen döndürme tekniğinin kullanımı sonucunda birinci faktörde 8 madde (2-5-8-9-12-15-16-18), ikinci faktörde ise 7 madde (1-3-4-6-7-10-13) bulunmaktadır. Ölçeğin ikinci faktörünü oluşturan maddeler ters puanlanan maddelerdir. Her bir faktöre yüklenen maddeleri içerik açısından incelenmiş ve faktörlere etkili dinleme davranışları (1. faktör) ve etkisiz dinleme davranışları (2. faktör) isimleri verilmiştir.

DBÖ’nin Cronbach Alfa güvenirliği hesaplanmış ve etkili dinleme davranışları alt ölçeği için .82, etkisiz dinleme davranışları alt ölçeği için ise, .76, ölçeğin geneli ise .83 bulunmuştur.

Ölçek etkili dinleme davranışlarını ölçen 8 maddeye verilen yanıtların toplanmasıyla elde edilen etkili dinleme davranışları alt boyutu puanı, etkisiz dinleme davranışlarını ölçen 7 maddeye verilen yanıtların toplanmasıyla elde edilen etkisiz dinleme davranışları alt boyutu puanı ve bu ikisinin toplamıyla elde edilen dinleme becerisi puanı olmak üzere 3 ayrı puan vermektedir. Etkisiz dinleme davranışları boyutunu oluşturan maddeler tersten puanlanması gereken maddelerdir. Etkili dinleme için alınabilecek en düşük puan $1 \times 8 = 8$, en yüksek puan $5 \times 8 = 40$ iken; etkisiz dinleme için alınabilecek en düşük puan 7, en yüksek puan 35’dir. Dinleme becerisi ölçeğin de 15 puan en düşük puanı, 75 puan ise en yüksek puanı oluşturmaktadır (Cihangir ve Çankaya, 2012).

3.4. Verilerin Analizi

Araştırmanın örneklemi oluşturulan 498 öğrenciye uygulanan anket formları bilgisayar ortamına aktarılarak elde edilen veriler istatistik analiz ile değerlendirilmiştir. Öncelikle, ankete katılan öğrencilerin anket formlarında yer alan tüm sorulara verdikleri cevapların Sayı (N) değerleri ve Yüzde (%) değerleri hesaplanmıştır. Araştırmaya katılan bireylerin bağımsız değişken özellikleri ile dinleme becerileri arasındaki ilişkiyi belirlemede, iki bağımsız değişken ile dinleme becerisi alt boyutları ve dinleme becerisi düzeyi arasındaki ilişkiyi belirlemede Independent- Samples T testi analiz testi ve ikiden fazla değişken ile dinleme becerisi alt boyutları ve dinleme becerisi düzeyi

arasındaki ilişkiyi belirlemede One-Way Anova testi uygulanmıştır. Testlerde ve sonuçlarının yorumlanmasında önemlilik düzeyi ($p<,05$) olarak dikkate alınmıştır. Tüm hesaplamalar SPSS (Statistical Package for the Social Science) 16 istatistik paket programı ile yapılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR ve YORUM

Bu bölümde araştırmaya katılan Gazi Üniversitesi ve Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bölümünde'ki öğretmen adaylarının demografik özelliklerine ilişkin frekans dağılımları ile iki bağımsız değişken ile dinleme becerileri düzeyi arasındaki ilişkiyi belirlemek için yapılan Independent- Samples T testi analiz sonuçları ve ikiden fazla değişken ile dinleme becerileri düzeyi arasındaki ilişkiyi belirlemek için yapılan One-Way Anova testi analiz sonuçları verilmiştir.

Tablo 4.1.

Araştırmaya Katılan Öğretmen Adaylarının Öğrenim Gördükleri Üniversite Dağılımı

Üniversite	Sayı (N)	Yüzde (%)	Toplam Yüzde (%)
Gazi Üniversitesi	279	56,0	56,0
Atatürk Üniversitesi	219	44,0	100,0
Toplam	498	100,0	

Araştırma 279(%56) Gazi üniversitesinden ve 219(%44) Atatürk üniversiten olmak üzere toplam 498 öğretmen adayı üzerinde yapılmıştır.

Tablo 4.2.

Araştırmaya Katılan Öğretmen Adaylarının Cinsiyet Dağılımı

Cinsiyet	Sayı (N)	Yüzde (%)	Toplam Yüzde (%)
Kadın	229	46,0	46,0
Erkek	269	54,0	100,0
Toplam	498	100,0	

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının 229'u(%46) kadın ve 269'u(%54) erkek bireylerdir.

Tablo 4.3.

Araştırmaya Katılan Öğretmen Adaylarının Aile Yapısı Dağılımı

Aile Yapısı	Sayı (N)	Yüzde (%)	Toplam Yüzde (%)
Çekirdek aile	251	50,4	50,4
Geniş aile	204	41,0	91,4
Parçalanmış aile	43	8,6	100,0
Toplam	498	100,0	

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının aile yapıları incelendiğinde ağırlıklı olarak 251(%50,4) kişinin çekirdek aile yapısında oldukları ve 204 kişinin(%41) geniş aile ve 43 kişinin(%8,6) parçalanmış aile yapısında oldukları tespit edilmiştir.

Tablo 4.4.

Araştırmaya Katılan Öğretmen Adaylarının Medeni Durumları Dağılımı

Medeni Durum	Sayı (N)	Yüzde (%)	Toplam Yüzde (%)
Evli	72	14,5	14,5
Bekâr	426	85,5	100,0
Toplam	498	100,0	

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarından 426 kişinin(%85,5) bekâr ve 72 kişinin(%14,5) ise evli bireylerden olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.5.

Araştırmaya Katılan Öğretmen Adaylarının Spor Yapma Durumları Dağılımı

Spor Yapma Durumu	Sayı (N)	Yüzde (%)	Toplam Yüzde (%)
Evet	333	66,9	66,9
Hayır	165	33,1	100,0
Toplam	498	100,0	

Araştırmaya katılan örnek öğretmen adayları spor yapıyor musunuz sorusuna 333 kişinin(%66,9) evet, 165 kişinin(%33,1) ise hayır cevabı verdiği gözlenmektedir.

Tablo 4.6.

Araştırmaya Katılan Öğretmen Adaylarının Spor Yapma Yılı Dağılımı

Spor Yapma Yılı	Sayı (N)	Yüzde (%)	Toplam Yüzde (%)
1 yıl ve altı	47	14,1	14,1
2-3 yıl arası	85	25,5	39,6
4-5 yıl arası	66	19,8	59,5
5 yıl ve üzeri	135	40,5	100,0
Toplam	333	100,0	

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının spor yapma süreleri incelendiğinde, ağırlıklı olarak 135 kişinin(%40,5) 5 yıl ve üzeri spor yaptığı gözlenmektedir.

Tablo 4.7.

Araştırmaya Katılan Öğretmen Adaylarının Haftalık Spor Yapma Süreleri Dağılımı

Haftalık Spor Yapma Süresi	Sayı (N)	Yüzde (%)	Toplam Yüzde (%)
1 saat ve altı	96	28,8	28,8
2-3 saat arası	106	31,8	60,7
4-5 saat arası	55	16,5	77,2
5 saat ve üzeri	76	22,8	100,0
Toplam	333	100,0	

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının haftalık spor yapma süreleri incelendiğinde, ağırlıklı olarak 106 kişinin(%31,8) 2-3 saat arası spor yaptığı gözlenmektedir.

Tablo 4.8.

Araştırmaya Katılan Öğretmen Adaylarının Spor Yapma Amaçları Dağılımı

Spor Yapma Amacı	Sayı (N)	Yüzde (%)	Toplam Yüzde (%)
Sağlık	109	21,9	32,7
Maddi Kazanç	78	15,7	56,2
Sosyal Aktivite	123	24,7	93,1
Fiziksel Görünüm	23	4,6	100,0
Toplam	333	66,9	

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının spor yapma amaçları incelendiğinde, ağırlıklı olarak 123 kişinin(%24,7) sosyal aktivite ve 109 kişinin(%21,9) sağlık amacıyla spor yaptıkları gözlenmektedir.

Tablo 4.9.

Araştırmaya Katılan Öğretmen Adaylarının Yapmakta Oldukları Spor Türü Dağılımı

Spor Türü	Sayı (N)	Yüzde (%)	Toplam Yüzde (%)
Bireysel Spor	168	50,5	50,5
Takım Sportu	87	26,1	76,6
Her ikisi de	78	23,4	100,0
Toplam	333	100,0	

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının yapmakta oldukları spor türleri incelendiğinde, ağırlıklı olarak 168 kişinin(%50,5) bireysel spor yaptıkları gözlenmektedir. Diğer bireylerin 87'sinin takım sportu ve 78'inin her iki sportu yaptıkları gözlenmektedir.

Tablo 4.10.

Gazi ve Atatürk Üniversitesinde 'ki Öğretmen Adaylarının Dinleme Becerileri Alt Ölçeklerinden Aldıkları Puanların T Değerleri

Alt Ölçekler	Üniversite	N	X	Ss	t	P
Etkili Dinleme	Gazi Üniversitesi	279	29,2688	2,61899	-2,935	,007*
	Atatürk Üniversitesi	219	30,3699	5,52519		
Etkisiz Dinleme	Gazi Üniversitesi	279	24,0789	3,07126	10,969	,000*
	Atatürk Üniversitesi	219	20,6484	3,90831		
Dinleme Becerisi	Gazi Üniversitesi	279	53,3477	4,35612	4,671	,000*
	Atatürk Üniversitesi	219	51,0183	6,72457		

Tablo 4.10 incelendiğinde Gazi üniversitesi ve Atatürk Üniversitesinde 'ki Öğretmen Adaylarının dinleme becerileri ölçeğinden almış oldukları puan ortalamaları arasında farklılık tespit edilmiştir. Etkili dinleme alt boyutunda Atatürk üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerin puan ortalamalarının Gazi üniversitesinde 'ki öğretmen

adaylarından yüksek olduğu, etkisiz dinleme alt boyutunda ise Gazi üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının puan ortalamalarının Atatürk üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarından yüksek olduğu sonucu bulunmuştur.

Dinleme becerileri düzeyinde Gazi üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının puan ortalamalarının Atatürk üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarından yüksek olduğu sonucu bulunmuştur.

Tablo 4.11.

Kadın ve Erkek Öğretmen Adaylarının Dinleme Becerileri Alt Ölçeklerinden Aldıkları Puanların T Değerleri

Alt Ölçekler	Cinsiyet	N	X	Ss	t	P
Etkili Dinleme	Kadın	229	30,4672	4,11725	3,554	,000*
	Erkek	269	29,1450	4,15616		
Etkisiz Dinleme	Kadın	229	22,4716	4,05070	-,526	,529
	Erkek	269	22,6543	3,69088		
Dinleme Becerisi	Kadın	229	52,9389	5,09435	2,257	,024*
	Erkek	269	51,7993	6,02271		

Tablo 4.11 incelendiğinde Kadın ve Erkek öğretmen adaylarının dinleme becerileri alt ölçeklerinden etkili dinleme alt boyutunda ve dinleme becerisi düzeyleri arasında almış oldukları puan ortalamaları arasında farklılık tespit edilmiştir. Etkili dinleme alt boyutunda ve dinleme becerisi düzeyinde kadın öğretmen adaylarının puan ortalamalarının erkek öğretmen adaylarından yüksek olduğu bulunmuştur.

Etkisiz dinleme alt boyutunda ise kadın ve erkek öğretmen adaylarının aldıkları puan ortalamaları arasında $P < 0,05$ düzeyinde anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 4.12.

Evli ve Bekâr Öğretmen Adaylarının Dinleme Becerileri Alt Ölçeklerinden Aldıkları Puanların T Değerleri

Alt Ölçekler	Medeni Durum	N	X	Ss	t	P
Etkili Dinleme	Evli	72	30,2917	3,04630	1,181	,238
	Bekâr	426	29,6620	4,34601		
Etkisiz Dinleme	Evli	72	23,2083	3,11714	1,519	,129
	Bekâr	426	22,4624	3,96214		
Dinleme Becerisi	Evli	72	53,5000	3,98589	1,920	,055
	Bekâr	426	52,1244	5,85198		

Tablo 4.14 incelendiğinde Evli ve Bekâr öğretmen adaylarının dinleme becerileri alt ölçeklerinden almış oldukları puan ortalamaları arasında farklılık bulunmamıştır. Anlamlı farklılık olmamasına rağmen evli ve bekar öğretmen adaylarının dinleme becerileri düzeyi puan ortalamaları incelendiğinde evli öğretmen adaylarının puan ortalamasının bekar öğretmen adaylarından yüksek olduğu sonucu da gözlenmektedir.

Tablo 4.13.

Öğretmen Adaylarının Aile Yapıları ile Dinleme Becerileri Alt Ölçeklerinden Almış Oldukları Puan Ortalamaları ve Standart Sapmaları

Alt Ölçekler	Aile Yapısı	N	X	Ss	f	P	Fark
Etkili Dinleme	Çekirdek aile(1)	251	30,1195	4,94789	,343	,017*	2<1,3
	Geniş aile(2)	204	29,1765	3,28877			
	Parçalanmış aile(3)	43	30,3488	2,57167			
	Toplam	498	29,7530	4,18645			
Etkisiz Dinleme	Çekirdek aile(1)	251	21,6375	4,14922	2,636	,000*	1<2,3
	Geniş aile(2)	204	23,4069	3,26591			
	Parçalanmış aile(3)	43	24,0465	3,35200			
	Toplam	498	22,5703	3,85764			
Dinleme Becerisi	Çekirdek aile(1)	251	51,7570	6,42314	2,636	,004*	3>1
	Geniş aile(2)	204	52,5833	4,59255			
	Parçalanmış aile(3)	43	54,3953	4,69112			
	Toplam	498	52,3233	5,63814			

Tablo 4.13 incelendiğinde farklı aile yapısında olan öğretmen adaylarının dinleme becerileri alt boyutlarında almış oldukları puan ortalamaları arasında farklılık tespit edilmiştir. Etkili dinleme boyutunda geniş aile yapısındaki öğretmen adaylarının puan ortalamalarının çekirdek ve parçalanmış aile yapısından öğretmen adaylarından düşük olduğu gözlenmiştir. Etkisiz dinleme boyutunda ise çekirdek aile yapısındaki öğretmen adaylarının puan ortalamalarının geniş ve parçalanmış aile yapısındaki öğretmen adaylarından düşük olduğu gözlenmiştir.

Dinleme becerisi düzeyinde parçalanmış aile yapısındaki öğretmen adaylarının puan ortalamalarının çekirdek aile ve geniş aile yapısındaki öğretmen adaylarından yüksek olduğu gözlenmiştir.

Tablo 4.14.

Öğretmen Adaylarının Spor Yapma Durumları ile Dinleme Becerileri Alt Ölçeklerinden Aldıkları Puanların T Değerleri

Alt Ölçekler	Spor Yapma Durumu	N	X	Ss	t	P
Etkili Dinleme	Evet (1)	333	28,8649	3,98223	-1,797	,047*
	Hayır (2)	165	29,4909	2,90000		
Etkisiz Dinleme	Evet (1)	333	19,6997	3,73520	3,703	,000*
	Hayır (2)	165	18,3879	3,69176		
Dinleme Becerisi	Evet (1)	333	48,5646	5,19611	1,462	,014*
	Hayır (2)	165	47,8788	4,33616		

Tablo 4.14 incelendiğinde öğretmen adaylarının spor yapma durumları ile dinleme becerileri alt ölçeklerinden almış oldukları puan ortalamaları arasında farklılık tespit edilmiştir. Etkili dinleme alt boyutunda spor yapmayan öğretmen adaylarının puan ortalamalarının spor yapıyor musunuz sorusuna evet yapıyorum diyen öğretmen adaylarından yüksek olduğu gözlenmiştir. Etkisiz dinleme alt boyutunda spor yapan öğretmen adaylarının puan ortalamalarının spor yapmayan öğretmen adaylarından yüksek olduğu gözlenmiştir. Dinleme becerisi alt boyutunda ise spor yapan öğretmen adaylarının puan ortalamalarının spor yapmayan öğretmen adaylarından yüksek olduğu gözlenmiştir.

Tablo 4.15.

Spor Yapma Süreleri Farklı Olan Öğretmen Adaylarının Dinleme Becerileri Alt Ölçeklerinden Almış Oldukları Puan Ortalamaları ve Standart Sapmaları

Alt Ölçekler	Spor Yapma Yılı	N	X	Ss	f	P	Fark
Etkili Dinleme	1 yıl ve altı (1)	47	30,4043	3,59141	1,017	,385	-----
	2-3 yıl arası (2)	85	29,1647	3,84475			
	4-5 yıl arası (3)	66	29,4545	4,45898			
	5 yıl ve üzeri (4)	135	30,0222	5,38304			
	Toplam	333	29,7447	4,61640			
Etkisiz Dinleme	1 yıl ve altı (1)	47	23,0000	4,17550	3,560	,015*	4<1,2
	2-3 yıl arası (2)	85	22,7176	3,85947			
	4-5 yıl arası (3)	66	21,7727	3,79796			
	5 yıl ve üzeri (4)	135	21,3704	3,40487			
	Toplam	333	22,0240	3,75925			
Dinleme Becerisi	1 yıl ve altı (1)	47	53,4043	4,73956	1,601	,044*	4<1
	2-3 yıl arası (2)	85	51,8824	6,03445			
	4-5 yıl arası (3)	66	51,2273	4,93900			
	5 yıl ve üzeri (4)	135	51,3926	6,49121			
	Toplam	333	51,7688	5,88269			

Tablo 4.15 incelendiğinde spor yapma süreleri farklı olan öğretmen adaylarının dinleme becerileri alt ölçeklerinden etkisiz dinleme alt boyutunda ve dinleme becerisi düzeyleri arasında farklılık tespit edilmiştir. Etkisiz dinleme alt boyutunda spor yapma süresi 5 yıl ve üzeri olan öğretmen adaylarının puan ortalamalarının spor yapma süresi 1 yıl altı ve 2-3 yıl arası olan öğretmen adaylarından düşük olduğu gözlenmiştir. Dinleme becerisi düzeyinde spor yapma süresi 5 yıl ve üzeri olan öğretmen adaylarının puan ortalamalarının spor yapma süresi 1 yıl altı olan öğretmen adaylarından düşük olduğu gözlenmiştir.

Etkili dinleme alt boyutunda öğretmen adaylarının spor yapma süreleri ile puan ortalamaları arasında farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 4.16.

Haftalık Spor Yapma Süreleri Farklı Olan Öğretmen Adaylarının Dinleme Becerileri Alt Ölçeklerinden Almış Oldukları Puan Ortalamaları ve Standart Sapmaları

Alt Ölçekler	Haftalık Spor Yapma Süresi	N	X	Ss	f	P	Fark
Etkili Dinleme	1 saat ve altı (1)	96	30,4896	4,19020	1,570	,040*	1>2
	2-3 saat arası (2)	106	29,1509	4,21741			
	4-5 saat arası (3)	55	29,9818	4,69235			
	6 saat ve üzerin(4)	76	29,4605	5,47830			
	Toplam	333	29,7447	4,61640			
Etkisiz Dinleme	1 saat ve altı (1)	96	22,1458	4,17254	5,481	,001*	2>3,4
	2-3 saat arası (2)	106	23,0472	3,22012			
	4-5 saat arası (3)	55	21,0182	4,20974			
	6 saat ve üzerin(4)	76	21,1711	3,20162			
	Toplam	333	22,0240	3,75925			
Dinleme Becerisi	1 saat ve altı (1)	96	52,6354	4,92922	2,165	,026*	1>4
	2-3 saat arası (2)	106	52,1981	5,59833			
	4-5 saat arası (3)	55	51,0000	6,71372			
	6 saat ve üzerin(4)	76	50,6316	6,56626			
	Toplam	333	51,7688	5,88269			

Tablo 4.16 incelendiğinde haftalık spor yapma saatleri farklı olan öğretmen adaylarının dinleme becerileri alt ölçeklerinden etkili dinleme, etkisiz dinleme alt boyutlarında ve dinleme becerisi düzeyleri puan ortalamaları farklılık tespit edilmiştir. Etkili dinleme alt boyutunda haftalık spor yapma süresi 1 saat ve altı olan öğretmen adaylarının puan ortalamalarının haftalık spor yapma süresi 2-3 saat arası olan öğretmen adaylarından düşük olduğu gözlenmiştir. Etkisiz dinleme alt boyutunda haftalık spor yapma süresi 2-3 saat arası olan öğretmen adaylarının puan ortalamalarının haftalık spor yapma süresi 4-5 saat arası ve 6 saat ve üzeri olan öğretmen adaylarından yüksek olduğu gözlenmiştir.

Dinleme becerisi düzeyinde ise haftalık spor yapma süresi 1 saat ve altı olan öğretmen adaylarının puan ortalamalarının haftalık spor yapma süresi 6 saat ve üzeri olan öğretmen adaylarından yüksek olduğu gözlenmiştir.

Tablo 4.17.

Öğretmen Adaylarının Spor Yapma Amaçları ile Dinleme Becerileri Alt Ölçeklerinden Almış Oldukları Puan Ortalamaları ve Standart Sapmaları

Alt Ölçekler	Spor Yapma Amacı	N	X	Ss	f	P	Fark
Etkili Dinleme	Sağlık (1)	109	27,9633	4,61665	9,770	,000*	1<2,3
	Maddi Kazanç (2)	78	30,0385	4,18234			
	Sosyal Aktivite (3)	123	31,0976	4,69638			
	Fiziksel Görünüm (4)	23	29,9565	2,67103			
	Toplam	333	29,7447	4,61640			
Etkisiz Dinleme	Sağlık (1)	109	21,0000	3,65402	8,904	,000*	1<2,4 2<3
	Maddi Kazanç (2)	78	23,2308	3,59987			
	Sosyal Aktivite (3)	123	21,7480	3,77566			
	Fiziksel Görünüm (4)	23	24,2609	2,70046			
	Toplam	333	22,0240	3,75925			
Dinleme Becerisi	Sağlık (1)	109	48,9633	6,47206	14,162	,000*	1<2,3,4
	Maddi Kazanç (2)	78	53,2692	5,09819			
	Sosyal Aktivite (3)	123	52,8455	5,23549			
	Fiziksel Görünüm (4)	23	54,2174	3,72896			
	Toplam	333	51,7688	5,88269			

Tablo 4.17 incelendiğinde spor yapma amaçları farklı olan öğretmen adaylarının dinleme becerileri alt ölçeklerinden etkili dinleme, etkisiz dinleme alt boyutlarında ve dinleme becerisi düzeyleri puan ortalamaları arasında farklılık tespit edilmiştir. Etkili dinleme alt boyutunda spor yapma amacı sağlık olan öğretmen adaylarının puan ortalamalarının spor yapma amacı maddi kazanç ve sosyal aktivite olan öğretmen adaylarından düşük olduğu gözlenmiştir. Etkisiz dinleme alt boyutunda spor yapma amacı sağlık olan öğretmen adaylarının puan ortalamalarının spor yapma amacı maddi kazanç ve fiziksel görünüm olan öğretmen adaylarından düşük olduğu ve spor yapma amacı sosyal aktivite olan öğretmen adaylarının puan ortalamalarının spor yapma amacı sosyal aktivite olan öğretmen adaylarından yüksek olduğu gözlenmiştir.

Dinleme becerisi düzeyinde spor yapma amacı sağlık olan öğretmen adaylarının puan ortalamalarının spor yapma amacı maddi kazanç, sosyal aktivite ve fiziksel görünüm olan öğretmen adaylarından düşük olduğu gözlenmiştir.

Tablo 4.18.

Öğretmen Adaylarının Yapmakta Oldukları Spor Türü ile Dinleme Becerileri Alt Ölçeklerinden Almış Oldukları Puan Ortalamaları ve Standart Sapmaları

Alt Ölçekler	Spor Türü	N	X	Ss	f	P	Fark
Etkili Dinleme	Bireysel Spor (1)	168	29,5893	4,41599	,796	,452	----
	Takım Spor (2)	87	29,5287	4,28040			
	Her İkisi de (3)	78	30,3205	5,35613			
	Toplam	333	29,7447	4,61640			
Etkisiz Dinleme	Bireysel Spor (1)	168	22,2083	3,64742	,445	,641	-----
	Takım Spor (2)	87	21,7586	3,71973			
	Her İkisi de (3)	78	21,9231	4,05728			
	Toplam	333	22,0240	3,75925			
Dinleme Becerisi	Bireysel Spor (1)	168	51,7976	5,38745	,546	,580	-----
	Takım Spor (2)	87	51,2874	6,17555			
	Her İkisi de (3)	78	52,2436	6,57067			
	Toplam	333	51,7688	5,88269			

Tablo 4.18 incelendiğinde öğretmen adaylarının yapmakta oldukları spor türü ile dinleme becerileri alt ölçeklerinden etkili dinleme, etkisiz dinleme alt boyutlarında ve dinleme becerisi düzeyleri puan ortalamaları arasında farklılık görülmemiştir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu bölümde, Gazi Üniversitesi ve Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümünde 'ki öğretmen adaylarının demografik özellikleri ile Dinleme Becerileri düzeylerine ait ilişkileri belirlemek için yapılan istatistiksel sonuçlar tartışılmış, yorumlanmış ve sonuçlara dayalı önerilere yer verilmiştir.

Çalışmadan elde edilen bulgulara göre Gazi üniversitesi ve Atatürk üniversitesi öğretmen adaylarının dinleme becerileri ölçeğinden almış oldukları puan ortalamaları arasında farklılık tespit edilmiştir. Etkili dinleme alt boyutunda Atatürk üniversitesinde 'ki öğretmen adaylarının puan ortalamalarının Gazi üniversitesinde 'ki öğretmen adaylarından yüksek olduğu, etkisiz dinleme alt boyutunda ise Gazi üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının puan ortalamalarının Atatürk üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarından yüksek olduğu sonucu bulunmuştur. Dinleme becerileri düzeyinde Gazi üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının puan ortalamalarının Atatürk üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarından yüksek olduğu sonucu bulunmuştur.

Öğretmen adaylarının cinsiyetleri ile dinleme becerileri alt ölçeklerinden etkili dinleme alt boyutunda ve dinleme becerisi düzeyleri arasında almış oldukları puan ortalamaları arasında farklılık tespit edilmiştir. Etkili dinleme alt boyutunda ve dinleme becerisi düzeyinde kadın öğretmen adaylarının puan ortalamalarının erkek öğretmen adaylarından yüksek olduğu bulunmuştur. Etkisiz dinleme alt boyutunda ise kadın ve erkek öğretmen adaylarının almış oldukları puan ortalamaları arasında farklılık tespit edilmemiştir (Bayraktar ve ark. 2015) “dağcılık sporu yapanlarda dinleme becerilerinin farklı değişkenler açısından araştırılması” isimli çalışmada cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığı ifade edilmiştir. (Kurudayıoğlu ve Kana 2013) “Türkçe öğretmeni adaylarının dinleme becerisi ve dinleme eğitimi öz yeterlik algıları” adlı çalışmada öğretmen adaylarının dinleme becerisi öz yeterlik algılarıyla cinsiyetleri arasındaki ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığını belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının medeni durumları ile dinleme becerileri alt ölçeklerinden almış oldukları puan ortalamaları arasında farklılık bulunmamıştır. Anlamlı farklılık olmamasına rağmen evli ve bekar öğretmen adaylarının dinleme becerileri düzeyi puan ortalamaları incelendiğinde evli öğretmen adaylarının puan ortalamasının bekar öğretmen adaylarından yüksek olduğu sonucu da gözlenmektedir.

Farklı aile yapısında olan öğretmen adaylarının dinleme becerileri alt boyutlarından almış oldukları puan ortalamaları arasında farklılık tespit edilmiştir. Etkili dinleme boyutunda geniş aile yapısındaki öğretmen adaylarının puan ortalamalarının çekirdek ve parçalanmış aile yapısından öğretmen adaylarından düşük olduğu gözlenmiştir. Etkisiz dinleme boyutunda ise çekirdek aile yapısındaki öğretmen adaylarının puan ortalamalarının geniş ve parçalanmış aile yapısındaki öğretmen adaylarından düşük olduğu gözlenmiştir. Dinleme becerisi düzeyinde parçalanmış aile yapısındaki öğretmen adaylarının puan ortalamalarının çekirdek aile yapısındaki öğretmen adaylarından yüksek olduğu gözlenmiştir. Kemple ve Nissenberg, (2000) yapmış oldukları çalışmada eğitim düzeyi yüksek ebeveynlerin çocuklarının davranışlarını şekillendirmek için herhangi bir katı kural kullanmadıklarını ifade etmişlerdir. Bundan dolayı katı kuralları olmayan anlayışlı ailelerin çocuklarında dinleme becerisi ve kendini ifade etme becerisi daha yüksektir.

Öğretmen adaylarının spor yapma durumları ile dinleme becerileri alt ölçeklerinden almış oldukları puan ortalamaları arasında farklılık tespit edilmiştir. Etkili dinleme alt boyutunda spor yapmayan öğretmen adaylarının puan ortalamalarının spor yapıyor musunuz sorusuna evet yapıyorum diyen öğretmen adaylarından yüksek olduğu gözlenmiştir. Etkisiz dinleme alt boyutunda spor yapan öğretmen adaylarının puan ortalamalarının spor yapmayan öğretmen adaylarından yüksek olduğu gözlenmiştir. Dinleme becerisi alt boyutunda ise spor yapan öğretmen adaylarının puan ortalamalarının spor yapmayan öğretmen adaylarından yüksek olduğu gözlenmiştir.

Spor yapma süreleri farklı olan öğretmen adaylarının dinleme becerileri alt ölçeklerinden etkisiz dinleme alt boyutunda ve dinleme becerisi düzeylerinden almış oldukları puan ortalamaları arasında farklılık tespit edilmiştir. Etkisiz dinleme alt boyutunda spor yapma süresi 5 yıl ve üzeri olan öğretmen adaylarının puan

ortalamalarının spor yapma süresi 1 yıl altı ve 2-3 yıl arası olan öğretmen adaylarından düşük olduğu gözlenmiştir. Dinleme becerisi düzeyinde spor yapma süresi 5 yıl ve üzeri olan öğretmen adaylarının puan ortalamalarının spor yapma süresi 1 yıl altı olan öğretmen adaylarından düşük olduğu gözlenmiştir. (Bayraktar ve ark. 2015) yapmış oldukları çalışmada spor yapma süreleri ile dinleme becerisi arasında anlamlı farklılık olduğunu ve uzun süre spor yapan bireylerin dinleme becerisi düzeylerinin daha yüksek olduğunu ifade etmişlerdir.

Haftalık spor yapma saatleri farklı olan öğretmen adaylarının dinleme becerileri alt ölçeklerinden etkili dinleme, etkisiz dinleme alt boyutlarında ve dinleme becerisi düzeylerinden almış oldukları puan ortalamaları arasında farklılık tespit edilmiştir. Etkili dinleme alt boyutunda haftalık spor yapma süresi 1 saat ve altı olan öğretmen adaylarının puan ortalamalarının haftalık spor yapma süresi 2-3 saat arası olan öğretmen adaylarından yüksek olduğu gözlenmiştir. Etkisiz dinleme alt boyutunda haftalık spor yapma süresi 2-3 saat arası olan öğretmen adaylarının puan ortalamalarının haftalık spor yapma süresi 4-5 saat arası ve 6 saat ve üzeri olan öğretmen adaylarından yüksek olduğu gözlenmiştir. Dinleme becerisi düzeyinde ise haftalık spor yapma süresi 1 saat ve altı olan öğretmen adaylarının puan ortalamalarının haftalık spor yapma süresi 6 saat ve üzeri olan öğretmen adaylarından yüksek olduğu gözlenmiştir.

Spor yapma amaçları farklı olan öğretmen adaylarının dinleme becerileri alt ölçeklerinden etkili dinleme, etkisiz dinleme alt boyutlarında ve dinleme becerisi düzeylerinden almış oldukları puan ortalamaları arasında farklılık tespit edilmiştir. Etkili dinleme alt boyutunda spor yapma amacı sağlık olan öğretmen adaylarının puan ortalamalarının spor yapma amacı maddi kazanç ve sosyal aktivite olan öğretmen adaylarından düşük olduğu gözlenmiştir. Etkisiz dinleme alt boyutunda spor yapma amacı sağlık olan öğrencilerin puan ortalamalarının spor yapma amacı maddi kazanç ve fiziksel görünüm olan öğretmen adaylarından düşük olduğu ve spor yapma amacı sosyal aktivite olan öğretmen adaylarının puan ortalamalarının spor yapma amacı sosyal aktivite olan öğretmen adaylarından yüksek olduğu gözlenmiştir. Dinleme becerisi düzeyinde spor yapma amacı sağlık olan öğretmen adaylarının puan ortalamalarının spor yapma amacı maddi kazanç, sosyal aktivite ve fiziksel görünüm olan öğretmen adaylarından düşük olduğu gözlenmiştir.

Öğretmen adaylarının yapmakta oldukları spor türü ile dinleme becerileri alt ölçeklerinden etkili dinleme, etkisiz dinleme alt boyutlarında ve dinleme becerisi düzeylerinden almış oldukları puan ortalamaları arasında farklılık tespit edilmemiştir.

- Araştırmadan elde edilen bulgular neticesinde, insanların spora teşvik edilmesi, okullarda spor tesislerinin donanımlı olması ve böylece öğrencilerin dinleme farkındalıklarının artırılması, bireylerin akademik ve sosyal yaşamda başarılı olmalarına katkı sağlayacaktır.
- İletişimde önemli bir etkiye sahip olan dinleme becerilerinin geliştirilmesi için bireylere kişisel gelişim kitaplarının okutulması ve iletişimin önemi hakkında konferanslara katılması özendirilmelidir.
- Ayrıca öğrencilerde iletişimde dinleme becerilerini etkileyecek farklı değişkenlerin araştırılması önerilmektedir.
- Spor yapan öğrencilere spor yaşam sürecinde dinleme becerilerinin artırılması için kişisel gelişim kitaplarının okutulması ve iletişimin önemi hakkında konferanslara katılması özendirilmelidir.

KAYNAKÇA

- Aracı H., Aracı Ş. (2014). *Spor Bilimleri Öğretimi*. (1 Basım). Ankara.
- Barker, L. (1990). *Communication*, Fifth edition, Prentice Hall, Englewood Cliffs, New Jersey.
- Bayraktar, G., Cıngoz, B., Tozoglu, E., Coruh, Y. (2015). "Evaluation of Listening Skills According to Different Variables in the Individuals Occupying with Mountaineering Sports" *Research on Humanities and Social Sciences*. Vol.5, No.16, s. 57-62
- Beebe, Stewen A., Beebe Susan J., Redmond., Mark V. (2005). *Interpersonal Communication Relating to Others*, Fourth Edition, Pearson Education Inc.
- Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi, Cilt 21, Milliyet, İstanbul.
- Caputo, John, Hazel, Harry, McMahon, Colleen. (1994). *Interpersonal Communication*, Library of Congress Cataloging in Publication Data, USA.
- Cihangir, Z. (2004). Üniversite Öğrencilerine Verilen Etkin Dinleme Becerisi Eğitiminin Dinleme Becerisine Etkisi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*. http://www.tebd.gazi.edu.tr/arsiv/2004_cilt2/sayi_2/237-251.pdf (Erişim Tarihi: 23/11/2012).
- Cihangir-Çankaya, Z. (2012). "Reconsideration of the Listening Skill Scale: Comparison of the listening skills of the student of psychological counseling and guidance in accordance with various variables. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 12(4), 2370-2376" .
- Demet G., Ayşen T. E. (2013). *İletişim Becerileri*, Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık TİC. LTD.ŞTİ., 2. Basım. ANKARA.
- Devito, Joseph A. (1994). *Human Communication*, Harper Collins College Publishers, NY.
- Devito, Joseph A. (2004). *The Interpersonal Communication Book*, Tenth Edition, Pearson Education, USA.

- Doğan, Y. (2008). İlköğretim Yedinci Sınıf Öğrencilerinin Dinleme Becerisini Geliştirmede Etkinlik Temelli Çalışmaların Etkililiği. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6 (2), 261-286.
- Ekici, K.M. (2013). *İletişim*. Savaş Yayınevi. Ankara.
- Güngör, N.(2011).*İletişime Giriş*. Ankara: Siyasal Kitapevi.
- Gürgen, H. (1997). *Örgütlerde İletişim Kalitesi*. İstanbul: Der Yayınları.
- Gürüz, D. ve Temel, A. (2005). *İletişime Yeni Yaklaşımlar*. Ankara: Nobel.
- Hopper, Robert. (1984). Between You and Me, The Professiol's Guide to Interpersonal Communication, Scott, Foresman and Company, USA.
- [http: // cdio . org/irms/downloadmaterials / activelisting3_1_1](http://cdio.org/irms/downloadmaterials/activelisting3_1_1). Doc. Erişim Tarihi: 05.08.2017.
- İnal, A. N. (2003). *Beden Eğitimi ve Spor Bilimi*.1. Baskı Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Johns, Gary. (1996). Organizational Behavior, Harper Collins Publishers, New York.
- Karakuş, S., Küçük, V. (1999). Eğitimin bütünlüğü içerisinde orta dereceli okullarda beden eğitimi ve spor etkinlikleri. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (1), 279- 293.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar, İlkeler, Teknikler*. (15. Basım). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kasap, H.,Karagözoğlu, C., Kemertaş, İ. (1999). *Eğitim ve Spor Eğitiminde Ölçme ve Değerlendirme*. İstanbul: Beyaz Yayınları.
- Keltner, John W. (1973). Elements of Interpersonal Communication, Wadsworth Publishing Company, USA.
- Kemple, K.M., Nissenberg, S.A. (2000). Nurturing Creativity in Early Childhood Education: Families are part of it. *Early Childhood Education Journal*, 28 (1), 67-71.
- Kline, John A. (1996). Listening Effectively, Air University Pres, Maxwell Air Force Base, Alabama.

- Kurudayıoğlu, M., Kana, F. (2013). Türkçe öğretmeni adaylarının dinleme becerisi ve dinleme eğitimi özyeterlik algıları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(2).
- Larry L. Barker, Communication, Fifth Edition, Prentice Hall, Englewood Cliffs, New Jersey, 1190, s.48.
- Özden, Y. (2004). *Eğitim ve Okul Yöneticiliği El Kitabı*. Ankara: Pegem A.
- Robertson, Arthur K. (2002). Etkili Dinleme, Çev: E. Sabri Yarmalı, Hayat Yayınları, İstanbul.
- Sevim, Y. (1997). *Antrenman Bilgisi*. Ankara.
- Shafir, R. Z. (2003). *Dinlemenin Zen'i*, (çev. Işık Uçkun), İstanbul: Ruh ve Madde Yayınları.
- Sillars, S. (1995). *İletişim*. (O. Tokgöz, Edt.). Ankara: Özgün Matbaacılık.
- Thompson, Kathy, Leintz, Pamela, Nevers, Barbara, Witkowski, Susan. (2004). 'The Integrative Listening Model: An Approach to Teaching and Learning Listening', *The Journal of General Education*, Vol.53, No:3-4.
- Tubbs, Stewart L., Moss, Sylvia. (1991). *Human Communication*, Sixth Edition, McGraw-Hill Inc, USA.
- Widdowson, H. G. (1978). *Teaching Language as Communication*. Oxford University Press.
- Yamaner, F. (2001). *Beden Eğitimi ve Sporda Temel İlkeler*. Ekin Kitapevi. Bursa.
- Yetim, A. (2005). *Sosyoloji ve Spor*. 1. Baskı, İstanbul, Morpa. 129.

ÖZGEÇMİŞ

1989 yılında Erzurum’da doğdum.1996 yılında ilkokula ve aynı süre zarfında güreş sporuna başladım. Erzurum’da güreş ve ilkokul eğitim hayatıma devam ettim. 2000 yılında ilkokuldan mezun oldum. 2001 2006 yıllarında ortaokul ve lise eğitimini de tamamlayıp, 2007 yılında Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve spor Öğretmenliği bölümüne başladım. Bu zaman içinde bir çok uluslararası başarı elde ettim.2012 yılında katıldığım Üniversiteler arası serbest güreş Dünya şampiyonasında 3. Oldum. 2013 yılında Üniversite eğitimini tamamladıktan sonra 2014 yılında Atatürk üniversitesi Eğitim bilimleri enstitüsünde yüksek lisans eğitimine başladım ve halen devam etmekteyim. Ankara büyükşehir belediyesi Askispor kulübünde halen güreş yapmakta. Evli 1 erkek çocuk babası ve halen Ankara’da yaşamaktayım.